

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА

Факультет суспільних та прикладних наук
Кафедра управління та адміністрування

на правах рукопису
УКД 336

Балабан Олег Русланович

**СИСТЕМА ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ПРИКЛАДІ
БЮДЖЕТУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

Наукова робота на здобуття кваліфікації магістра

Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри
Розумович Наталія Федорівна

2024 рік

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА**

**Факультет суспільних і прикладних наук
Кафедра управління та адміністрування**

Освітній рівень «магістр»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри управління та
адміністрування
к.е.н., доцент Гавадзин Н.О.
« 27 » червня 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Балабану Олегу Руслановичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Система видатків місцевих бюджетів на прикладі бюджету
Закарпатської області

2. Керівник роботи Розумович Наталія Федорівна, к.е.н., доцент кафедри
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора університету від «26» червня 2023 р. №32/1 с

3. Строк подання студентом роботи 09. 02. 2024р.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1 Теоретико-методологічні засади формування видатків місцевих бюджетів. 2 Аналіз видатків місцевих бюджетів за 2020-2023 роки на прикладі Закарпатської області. 3 Проблеми фінансування видатків місцевих бюджетів та перспективи їх вирішення.

5. Дата видачі завдання 27 червня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та вивчення джерел інформації для написання кваліфікаційної роботи	до 22 вересня 2023 року	виконано
2	Складання плану кваліфікаційної роботи та затвердження керівником	до 29 вересня 2023 року	виконано
3	Написання розділу 1 Теоретико-методологічні засади формування видатків місцевих бюджетів	до 27 жовтня 2023 року	виконано
4	Написання розділу 2 Аналіз видатків місцевих бюджетів за 2020-2023 роки на прикладі Закарпатської області	до 24 листопада 2023 року	виконано
5	Написання розділу 3 Проблеми фінансування видатків місцевих бюджетів та перспективи їх вирішення	до 22 грудня 2023 року	виконано
6	Написання вступу, висновків та формування списку використаних джерел	до 29 грудня 2023 року	виконано

Студент _____

(підпис)

Балабан О.Р. _____

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

(підпис)

Розумович Н.Ф. _____

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Балабан О.Р. Система видатків місцевих бюджетів на прикладі бюджету Закарпатської області

Магістерська робота за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

ЗВО Університет Короля Данила, Івано-Франківськ, 2024.

У роботі висвітлено теоретичні та методологічні засади формування видатків місцевих бюджетів. Охарактеризовано методи, за допомогою яких здійснюється планування видаткової частини місцевих бюджетів. Вивчено та проаналізовано зарубіжний довід фінансування видатків місцевих бюджетів. Також у магістерській роботі увага приділена аналізу видатків місцевих бюджетів за 2020-2023 роки. Проведено аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області за 2021-2023 роки. Досліджено міжбюджетні трансферти Закарпатської області.

Досліджено проблеми фінансування видатків місцевих бюджетів та наведено пропозиції щодо їх вирішення.

Ключові слова: бюджет, видатки бюджету, міжбюджетні трансферти, власні повноваження, делеговані повноваження, поточні видатки, видатки розвитку.

ABSTRACT

Balaban O.R. The system of local budget expenditures on the example of the budget of the Transcarpathian region

Master's thesis on specialty 072 "Finance, banking and insurance ".

ZVO King Danylo University, Ivano-Frankivsk, 2024.

The work highlights the theoretical and methodological principles of the formation of local budget expenditures. The methods used to plan the expenditure part of local budgets are described. The foreign proof of financing of local budget expenditures was studied and analyzed. Also, in the master's work, attention is paid to the analysis of local budget expenditures for 2020-2023. An analysis of the expenditures of the local budgets of the Transcarpathian region for 2021-2023 was carried out. Interbudgetary transfers of Zakarpattia Oblast were studied.

The problems of financing the expenditures of local budgets are studied and suggestions for their solution are given.

Key words: budget, budget expenditures, interbudgetary transfers, own powers, delegated powers, current expenditures, development expenditures.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	8
1.1 Теоретико-методологічні засади формування видатків місцевих бюджетів.....	8
1.2 Методи планування видаткової частини місцевих бюджетів	16
1.3 Зарубіжний довід фінансування видатків місцевих бюджетів.....	25
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА 2020-2023 РОКИ НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	31
2.1 Аналіз видатків місцевих бюджетів за 2020-2022 роки.....	31
2.2 Аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області у 2021-2023 роках.....	46
2.3 Міжбюджетні трансфери Закарпатської області.....	61
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	70
3.1 Проблеми фінансування видатків місцевих бюджетів.....	70
3.2 Пропозиції щодо вирішення проблем фінансування місцевих видатків.....	76
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Функції фінансів місцевих органів влади пов'язані із забезпеченням місцевих рад та муніципалітетів необхідними фінансовими ресурсами.

Головною метою фінансової діяльності органів місцевого самоврядування це задоволення певних суспільних потреб та інтересів, а також сприяння як соціальному так і економічному розвитку досліджуваної місцевості. На місцеві органи влади покладаються відповідні функції та завдання, які зазвичай об'єктивною причиною необхідності фінансів для цих органів влади. Слід розуміти, що причиною функціонування фінансів взагалі є поява держави і товарно-грошових відносин, то причиною виникнення місцевих фінансів є наявність територіальних колективів, відокремлення функцій і завдань, які покладаються на їхні органи влади.

Видатки місцевих бюджетів характеризують обсяги задоволення потреб населення певного адміністративно-територіального утворення, пріоритети його соціально-економічного розвитку та відображають ступінь децентралізації влади. Слід розуміти, що місцеві видатки є певним інструментом досягнення справедливості в процесі надання певних благ з метою забезпечення граничного рівня добробуту кожного громадянина.

Свої праці щодо теоретичних і практичних засад фінансування видатків місцевих бюджетів присвятили такі вчені та фахівці, такі як: О. Василик, М. Гапонюк, А. Єпіфанов, А. Загородній, В. Кравченко, О. Жадан, І. Іванова, О.Квасовський, А. Лучка, О. Лихицький, О. Кириленко, І. Кравченко, М. Никонович, Ю. Пасічник, В. Опарін, О. Романенко, В. Федосов, Н. Хижа, М. Артус, С. Юрій та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є вивчення теоретичних засад та практичних аспектів формування видатків місцевих бюджетів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні основні завдання:

- розкрити поняття «видатків бюджетів» та «видатків місцевих бюджетів» та висвітлити їх основні принципи;
- дослідити класифікацію видатків бюджету;
- дослідити механізм організації міжбюджетних відносин;
- здійснити аналіз та систематизацію нормативно-правових щодо місцевих бюджетів;
- дослідити методи планування видаткової частини місцевих бюджетів;
- проаналізувати зарубіжний довід фінансування видатків місцевих бюджетів;
- проаналізувати поточний стан місцевих бюджетів в Україні у 2020-2022 роках;
- проаналізувати видатки місцевих бюджетів Закарпатської області у 2021-2023 роках;
- дослідити міжбюджетні трансфери Закарпатської області;
- дослідити основні проблеми фінансування видатків місцевих бюджетів;
- запропонувати пропозиції щодо вирішення проблем фінансування місцевих видатків.

Об'єктом дослідження – виступає місцевий бюджет Закарпатської області. **Предмет дослідження** – бюджетна фінансова діяльність місцевого бюджету Закарпатської області.

Методи дослідження. Досліджена тема роботи з методологічної точки зору належить до вищого рівня наукового знання, тому вона має як наукове, так і практичне значення. В процесі дослідження роботи були використані загальнонаукові та емпіричні методи, а саме: аналіз; синтез; індукція; дедукція; порівняння; формалізація; абстрагування; моделювання; графічно-табличний; логічний; аксіоматичний методи та інші прийоми.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні змісту видатків місцевих бюджетів та розробці практичних рекомендацій щодо вирішення проблем фінансування місцевих видатків.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Вагомі результати теоретичних і практичних досліджень кваліфікаційної роботи розглянуто й обговорено на XI Всеукраїнському студентському науковому симпозиумі «Співдружність наук: архітектура, економіка, право» м. Івано-Франківськ, 16 листопада 2023 року, Університет Короля Данила.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, що охоплюють вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (найменувань).

Повний обсяг кваліфікаційної роботи магістра становить 86 с., з яких основний текст – 79 с., список використаних джерел – 61 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

1.1 Теоретико-методологічні засади формування видатків місцевих бюджетів

Розвиток економіки не можна відокремити від участі бюджету, оскільки кошти, зосереджені в бюджеті, є важливим інструментом впливу на динаміку соціально-економічного розвитку держави та суспільства. Кошти відповідно перерозподіляються через бюджетну систему і складають близько 60% ВВП. Важливим є те, що за допомогою видатків бюджетними коштами підтримуються малозабезпечені сім'ї, фінансуються певні сектори, такі як освіта, охорона здоров'я, житлово-комунальні господарства, судова влада, правоохоронні органи, обороноздатність країни тощо. Видатки бюджету витрачають на забезпечення виконання багатьох соціальних програм, на економічний і культурний розвиток країни, на підвищення рівня доходів і якості життя громадян, на реалізацію загальну економічну політику країни.

В економічній літературі зазначається, що видатки бюджету – це важлива частина державних витрат і відображення економічних відносин, що виникають при використанні державою бюджетних коштів. Однак, досліджуючи питання видатків бюджету, можна зробити висновок, що в економічній літературі немає єдиної думки щодо визначення поняття «видатки бюджетів». Слід розуміти, що відповідно через цю теоретичну невизначеність є багато недоліків, які в свою чергу пов'язані з організацією, якістю та ефективністю планування, фінансування та бюджетного контролю за видатками бюджетів різних рівнів.

Питання, пов'язані з розробкою теоретичних і практичних засад фінансування видатків місцевих бюджетів, досліджуються у працях таких вчених, як О. Василик, М. Гапонюк, А. Єпіфанов, А. Загородній, В. Кравченко, О. Жадан, І. Іванова, О.Квасовський, А. Лучка, О. Лихицький, О. Кириленко, І. Кравченко, М. Никонович, Ю. Пасічник, В. Опарін, О. Романенко, В. Федосов, Н. Хижа, М. Артус, С. Юрій та інші.

Розглянемо точки зору різних науковців визначення поняття «видатки місцевих бюджетів». Бюджетний кодекс трактує «видатки місцевих бюджетів включають бюджетні призначення, встановлені рішенням про місцевий бюджет, на конкретні цілі», а бюджетне призначення трактується як «повноваження, надане головному розпоряднику бюджетних коштів..., що має кількісні та часові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування» [6]. Однак, у Кодексі зазначається, що видатки - це кошти місцевих бюджетів, тому вважаємо, що дане визначення є недосконалим, адже воно не розкриває сутності поняття видатків бюджету як об'єктивного економічного явища. Проте у Бюджетному кодексі розглядається детальний перелік видів видатків місцевих бюджетів виключно за функціональною класифікацією.

С. Юрій у своїй роботі розглядаючи сутність видатків та їхню роль у розподільчих процесах стверджує, що «видатки бюджету уособлюють економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованого фонду грошових коштів держави і його використанням за цільовим призначенням» [57].

Відомі економісти, а саме, Н. Хижа та М. Артус доводять, що видатки бюджетів «...спрямовуються на задоволення найважливіших потреб суспільства у розвитку економіки і соціальної сфери... та характеризують рівень забезпечення потреб діяльності держави» [3].

У своїй праці О. Василик «Бюджетна система», аналізує видатки як такі, що «...безпосередньо пов'язані з інтересами широких верств населення й суттєво впливають на загальні соціальні процеси в державі й насамперед на рівень добробуту населення, освіченості, забезпеченості медичними послугами, а також послугами в галузі культури, спорту, соціальної захищеності на випадок непередбачуваних обставин [8].

В. Кравченко констатує, що «видатки місцевих бюджетів» як: «...точне відображення функцій і завдань, які покладені на місцеву владу...» [23].

С. Юрій, В. Федосов стверджують у своїй праці «Фінанси», що це «...система економічних відносин, які виникають у процесі використання централізованого фонду грошових коштів [58].

О.Кириленко, О.Квасовський, А. Лучка у підручнику «Місцеві фінанси» дають наступне визначення «видаткам місцевих бюджетів» - це «...джерело забезпечення суспільних потреб та отримання суспільних благ..» [22].

Ю. Пасічник досліджує уже не просто загальну категорію «видатки бюджету», а й трактує визначення «видатки місцевих бюджетів». Він доводить, що видатки місцевих бюджетів відображають ті ж соціально-економічні відносини, що й видатки державного бюджету, але на місцевому рівні, з урахуванням регіональних особливостей та базується на тих самих актах, що й доходи місцевих бюджетів [35].

Є погляди й інших вчених науковців, які підходять до сутності видатків, у тому числі і видатків місцевих бюджетів, через законодавчо встановлені і визначені норми та напрями використання бюджетних коштів, обумовлених конституційними функціями держави та рівнем розвитку країни. Однак автори не приділяють достатньої уваги саме економічній природі видатків місцевих бюджетів, тому це є їхнім недоліком у дослідженні і визначенні даного питання.

Доведено, що видатки місцевих бюджетів тісно взаємопов'язані з інтересами широких верств населення й безпосередньо впливають на загальні соціальні процеси. Слід розуміти, що в державі насамперед вплив відбувається на рівень освіченості населення, рівень добробуту населення, на рівень забезпеченості медичними послугами, на рівень забезпеченості послугами в галузі культури, в галузі спорту, в галузі соціальної захищеності на випадок не передбачуваних обставин [24].

Отже, підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок, що видатки місцевих бюджетів - це економічні відносини, пов'язані з безоплатним розподілом і використанням основних централізованих фондів грошових коштів країни органами державної влади, державного управління та місцевого самоврядування.

Видатки місцевих бюджетів відображають ті самі соціально-економічні відносини, що й видатки державного бюджету, але на місцевому рівні та з урахуванням регіональних особливостей, функцій і повноважень органів місцевого самоврядування.

Важливим чинником соціально-економічного розвитку будь-якої країни, регіону, району чи міста є видатки бюджету, а в демократичному суспільстві видатки бюджету є основним фінансовим ресурсом для задоволення життєво важливих потреб громадян. Аналіз окремого бюджету певного регіону дає можливість дослідити рівень використання фінансових ресурсів у цьому регіоні та відповідність наявних доходів потребам регіонального розвитку. Це є посиленням впливу бюджетного регулювання на соціально-економічний розвиток.

Як зазначалося вище, в економічній літературі не існує єдиної класифікації видатків місцевих бюджетів. Тому запропонована багатокритеріальна класифікація видатків місцевих бюджетів не тільки узагальнює та уточнює існуючу класифікацію, але й визначає більш широкі критерії.

Видатки бюджетів можна класифікувати за різними ознаками, тому виділяють відомчу, програмну, функціональну, економічну класифікацію[31].

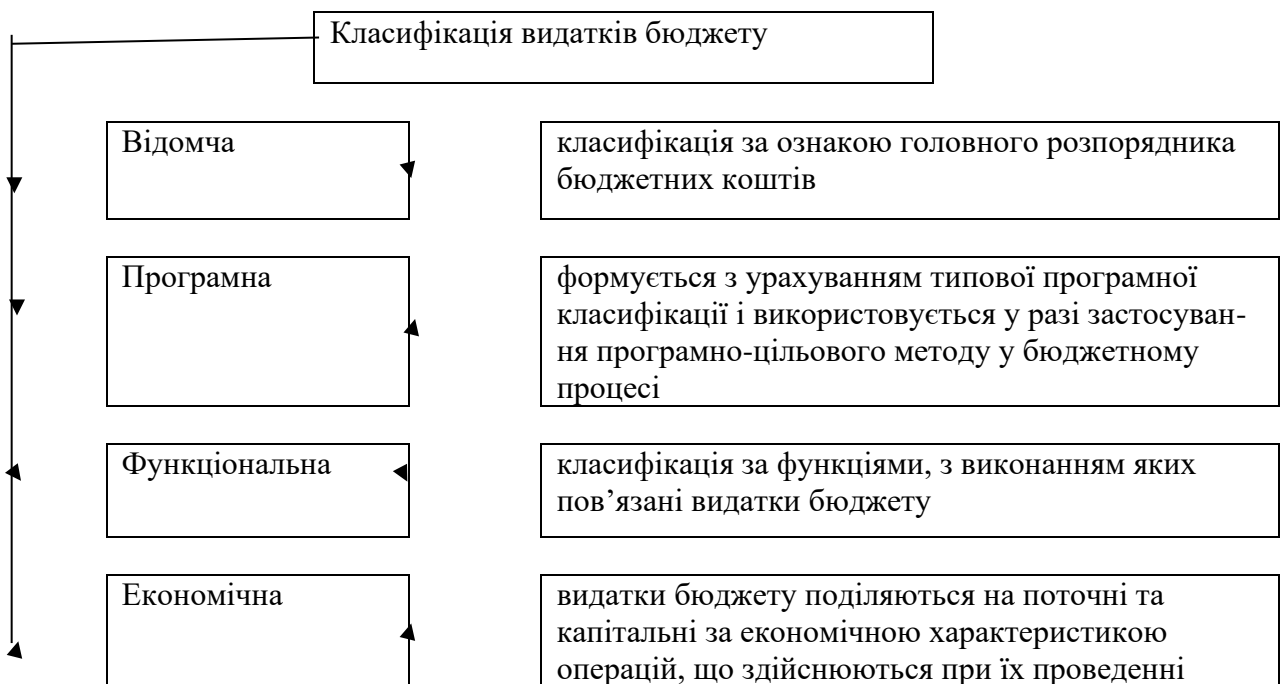


Рис.1.1 – Класифікація видатків бюджету

Відповідно до частини третьої статті 10 Бюджетного кодексу України відомча класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів містить перелік головних розпорядників коштів місцевих бюджетів. Даний перелік слугує для того, щоб систематизувати видатки та кредитування бюджету за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів.

Казначейство України формує та веде єдиний реєстр розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів на основі типових класифікаторів видатків та кредитів місцевих бюджетів. Головний розпорядник бюджетних коштів визначає мережу підпорядкованих розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів на підставі вимог єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів та відомостей про одержувачів бюджетних коштів.

Відповідно до пункту 2 статті 10 Бюджетного кодексу України формується програмна класифікація видатків та кредитування місцевого бюджету. Вона складається місцевими фінансовими органами за пропозиціями, поданими головними розпорядниками бюджетних коштів під час складання проекту рішення про місцевий бюджет у бюджетних запитах. Слід урахувати, що при цьому визначається вона шляхом розподілу видатків та кредитування місцевого бюджету за бюджетними програмами у рішенні про місцевий бюджет і може бути уточнена під час виконання місцевого бюджету при внесенні змін до рішення про місцевий бюджет.

Програмна класифікація видатків та кредитування місцевого бюджету формується з урахуванням типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету.

Слід підкреслити, що типова відомча класифікація та типова програмна класифікація видатків та кредитування місцевого бюджету затверджена наказом Міністерства фінансів України від 20.09.2017 року № 793 «Про затвердження складових Програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету» та доступна через публічне API (прикладний програмний інтерфейс).

Відповідно до пункту 4 статті 10 Бюджетного кодексу України функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету має такі рівні деталізації:

1) розділи, в яких систематизуються видатки та кредитування бюджету, пов'язані з виконанням функцій держави, Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування;

2) підрозділи та групи, в яких конкретизуються видатки та кредитування бюджету на виконання функцій держави, Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування.

Економічна класифікація видатків бюджету призначена для чіткого розмежування видатків бюджетних установ та одержувачів бюджетних коштів за економічними характеристиками операцій, які здійснюються відповідно до функцій держави та місцевого самоврядування.

Економічна класифікація видатків бюджету забезпечує єдиний підхід до всіх учасників бюджетного процесу з точки зору виконання бюджету.

Розподіл видатків здійснюється за критеріями, що розрізняють види плати. Виходячи з повноти надання тієї чи іншої послуги та її наближеності до безпосередніх споживачів розмежовують першу, другу та третю групи видатків місцевих бюджетів.

До першої групи відноситься фінансування бюджетних установ та заходів щодо забезпечення першочергового надання гарантованих державою соціальних послуг, максимально наближених до споживачів. Перша категорія видатків здійснюється за рахунок бюджетів сіл, селищ, міст та їх об'єднань.

До другої групи належить фінансування бюджетних установ та заходів щодо забезпечення надання гарантованих законом основних соціальних послуг усім громадянам України. Другу групу видатків здійснюють обласні, міські бюджети та районні бюджети.

До третьої групи відноситься фінансування бюджетних установ та заходів щодо надання гарантованих державою соціальних послуг окремим категоріям

громадян або фінансування програм, необхідних для всіх регіонів України. Третю групу видатків здійснюють з обласних бюджетів.

Таблиця 1.1

Видатки з місцевих бюджетів 2021 [20]

№з/п	Сфери і програми, на які спрямовують видатки	Місцеві бюджети, з яких видатки		
		сільські, селищні, міські те- риторіа- льні гро- мади	облас- ні	усі бюдже- ти
1	2	3	4	5
1	Органи місцевого самоврядування			+
2	Освіта:			
2.1	дошкільна	+	+	
2.2.	загальна середня	+	+	
2.3	фахова передвища	+	+	
2.4	професійно-технічна	+	+	
2.5	вища	+	+	
2.6	післядипломна	+	+	
2.7	позашкільна	+	+	
2.8	інші державні освітні програми	+	+	
3	Охорона здоров'я	+	+	
4	Соціальний захист та соціальне забезпечення	+	+	
5	Культурно-освітні та театральні-видовищні програми	+		
6	Культура і мистецтво (бібліотеки, музеї, філармонії, театри, будинки культури та ін., пп. 5 ст. 90 БК)		+	
7	Культурно-мистецькі програми місцевого значення			
8	Фізичну культура і спорт (утримання спортивних шкіл, центрів олімпійської підготовки та ін., пп. 6 ст. 90 БК)	+	+	
9	Місцеві програми розвитку фізичної культури та спорту			+
10	Державне управління – представницька та виконавча влада Криму		+	
11	Програми природоохоронних заходів місцевого значення		+	
12	Програми природоохоронних заходів і заходи у сфері ЖКГ – реконструкція каналізаційних та водопровідних споруд, модернізація систем теплопостачання та ін. (пп. 13 ст. 90 БК)			+
13	Місцева пожежна охорона – муніципальні формування з охорони громадського порядку			+
14	Програми підтримки кінематографії та ЗМІ			+

15	Типове проектування, реставрація й охорона пам'яток архітектури			+
16	Транспорт, дорожнє господарство			+
17	Заходи з організації рятування на воді			+
18	Обслуговування місцевого боргу			+
19	Управління комунальним майном			+
20	Регулювання земельних відносин			+
21	Заходи й роботи з мобілізаційної підготовки місцевого значення, які фінансують місцеві бюджети			+
22	Підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад і посадових осіб місцевого самоврядування			+
23	Реалізація програм допомоги і грантів ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ			+
24	Програми будівництва та реконструкції житла для окремих категорій громадян			+
25	Пільги з послуг зв'язку, інші передбачені законодавством пільги для ветеранів війни, учасників АТО, постраждалих внаслідок Революції Гідності			+
26	Місцеві програми підтримки автомобільних підприємств санітарного транспорту			+
27	Місцеві програми підтримки здобуття професійної (професійно-технічної), фахової, передвищої та вищої освіти на умовах регіонального замовлення у закладах освіти			+
28	Інші програми, пов'язані з виконанням власних повноважень, затверджені відповідною місцевою радою			+

Згідно із ст. 64 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», видатки можна поділити на 2 групи: [20]:

- видатки для виконання власних повноважень;
- видатки для виконання делегованих повноважень.

Новий механізм організації міжбюджетних відносин передбачає поділ видатків місцевих бюджетів на дві групи [16].

- 1) видатки, які враховують під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів;
- 2) видатки, які не враховують під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів.

До першої групи видатків, які враховують під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів відносяться обласні бюджети, районні бюджети міст

обласного значення, бюджети сіл, селищ, міст районного значення та їхніх об'єднань. Ці бюджети є уніфікованими й розмежованими і відповідно органи державної влади делегують їх органам місцевого самоврядування.

До другої групи видатків відносяться видатки, які відповідають власним повноваженням місцевого самоврядування, а саме видатки на [10]:

- місцеву пожежну охорону;
- позашкільну освіту;
- соціальний захист і соціальне забезпечення (програми місцевого значення для дітей, молоді, жінок, сім'ї; місцеві програми соціального захисту окремих категорій населення);
- місцеві програми розвитку житлово-комунального господарства та благоустрою населених пунктів;
- культурно-мистецькі програми місцевого значення;
- програми підтримки кінематографії та засобів масової інформації;
- місцевого значення;
- місцеві програми з розвитку фізичної культури і спорту;
- типове проектування, реставрацію та охорону пам'яток архітектури місцевого значення;
- транспорт, дорожнє господарство (регулювання цін на послуги метрополітену; експлуатація дорожньої системи місцевого значення; будівництво, реконструкцію та утримання доріг місцевого значення);
- інші програми, затверджені рішенням місцевої ради.

1.2 Методи планування видаткової частини місцевих бюджетів

Формування бюджетних видатків починається з планування, де за основу береться очікуване виконання бюджету за видатками за попередній період. Звітні дані про виконання бюджету за видатками, що є в розпорядженні Міністерства фінансів України та фінансових органів, доповнюються оцінкою очікуваного виконання показників за видатками за період, який залишається до кінця року.

Аналіз звітних показників і оцінка перспективи до кінця року дають змогу визначити очікуване виконання бюджету за видатками. З одержаних видатків виключаються ті, яких не буде у плановому році.

Бюджетні видатки мають певний економічний зміст, зумовлений суспільним способом виробництва, природою та функціями держави. Вони відіграють вирішальну роль у задоволенні потреб соціально-економічного розвитку країни. Регулювання бюджетних видатків виявляється насамперед в цільовому спрямуванні бюджетних коштів.

Найважливішим принципом планування бюджетних видатків є додержання пропозиції розподілу коштів з урахуванням реальної необхідності в них. Видатки бюджету (як і доходи) на наступний рік до поточного року плануються з урахуванням результатів використання коефіцієнтів зростання. Це дає змогу обґрунтувати доцільність збільшення бюджетних видатків і правильно спланувати їх на майбутнє.

Планування місцевих бюджетів здійснюється за допомогою таких методів: нормативний, розрахунково-аналітичний, балансовий, оптимізації планових рішень, економіко-математичного моделювання.

Нормативний метод полягає в розрахунку потреби господарюючого суб'єкта у фінансових ресурсах та їх джерелах на базі заздалегідь установлених норм та техніко-економічних нормативів.

Розрахунково-аналітичний метод планування полягає в тому, що за базовий індекс приймаються зміни цього індексу в запланованому періоді, а потім розраховується планова величина його показника.

Балансовий метод планування фінансових показників полягає в тому, що шляхом побудови балансу досягається взаємоув'язка наявних фінансових ресурсів та фактичної потреби в них.

За допомогою методу оптимізації планових рішень розробляють декілька варіантів планових показників, з яких вибирають найоптимальніший варіант.

Застосування методу економіко-математичного моделювання дає змогу дослідити кількісне відображення взаємозв'язків між фінансовими показниками та чинниками, які впливають на величину цього показника.

Досконалішим методом бюджетного планування є нормативний метод. Він передбачає використання в плануванні системи взаємопов'язаних норм і нормативів. Нормативи характеризують вимоги, що висувуються суспільством до ефективності використання ресурсів. Вони фіксують мінімально припустиму величину економічної ефективності використання різних ресурсів, тобто суспільно виправданий розмір їх витрат для досягнення найбільшого економічного ефекту. При плануванні бюджетних витрат даний метод спроможний відносно об'єктивно оцінити потреби бюджетних галузей у ресурсах і створити умови для їх ефективного та ощадливого використання.

Недоліком нормативного методу планування є відсутність узгодженості бюджетних зобов'язань, що зумовлені нормативами, з реальними можливостями бюджетної системи щодо фінансування відповідних витрат.

Всі методи бюджетного планування взаємопов'язані. Планування на основі нормативів має обов'язково доповнюватися балансовим методом планування, оскільки тільки він дає змогу узгодити потреби з ресурсами. Конкретне його призначення полягає в тому, щоб уникнути можливих диспропорцій між доходами і витратами на всіх рівнях бюджетного планування, а також вибрати оптимальний варіант задоволення суспільних потреб.

Отже, у ході планування розрахункові обсяги видатків місцевих бюджетів визначаються окремо по кожній галузі, виходячи із загального ресурсу і пріоритетності видатків.

Ці розрахунки здійснюються на основі єдиних нормативів бюджетної забезпеченості у розрахунку на душу населення (державне управління, охорона здоров'я, культура і мистецтво, фізична культура і спорт, соціальні програми стосовно сім'ї, жінок, молоді та дітей), на дитину або учня – освіта, утримувача соціальних послуг – соціальний захист та соціальне забезпечення тощо.

Нормативи бюджетної забезпеченості є тільки орієнтиром для оцінки, як реальні видатки співвідносяться до середніх по Україні. Ці нормативи визначаються Міністерством фінансів та профільними міністерствами для того, щоб обрахувати трансферт.

Не слід плутати нормативи бюджетної забезпеченості та нормативи соціальних потреб. Якщо останні є показниками науково обґрунтованих потреб для функціонування галузі, то перші визначаються виходячи з необхідності встановлення балансу ресурсів та потреб.

Склад і структура видатків місцевих бюджетів визначається їх економічним змістом та роллю в розподілі національного доходу. Згідно зі статтею 64 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», видатки всіх бюджетів поділяються окремо на поточні видатки і видатки розвитку.

У складі витрат спеціального фонду місцевого бюджету виділяються витрати бюджету розвитку.

Поточні видатки - це витрати бюджету на фінансування мережі підприємств, установ, організацій та органів, які діють на початок бюджетного періоду, а також на фінансування заходів щодо соціального захисту населення, утримання апарату управління та служб органів місцевого самоврядування, соціального обслуговування та інших заходів. Кошти поточного бюджету спрямовуються на фінансування установ і закладів, що утримуються за рахунок бюджетних асигнувань, і не належать до бюджету розвитку.

Поточний бюджет базується на таких принципах:

- забезпечення достатнього рівня розвитку регіону, стабільність надходження коштів;

- першочерговий розвиток соціально-культурної сфери;
- наукова обґрунтованість видатків;
- обов'язковий характер виконання поточного бюджету.

Напрями використання поточного бюджету:

- соціальний захист та соціальне забезпечення;
- соціально-культурна сфера;
- охорона здоров'я;
- фізична культура і спорт;
- видатки на житлове господарство;
- видатки на фінансування пасажирського транспорту;
- видатки на утримання органів влади.

Поточні видатки вимагають негайного та своєчасного фінансування. Таке фінансування можливе лише за умови наявності відносно стабільних джерел доходів.

До видатків розвитку відносяться витрати на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності, субвенції, кошти на реалізацію програми соціально-економічного розвитку міста, капітальне будівництво, придбання обладнання, транспортних засобів та іншої техніки, інші видатки на розширене відтворення, а також на фінансування субвенцій та на сплату основної частини боргу органів місцевого самоврядування. При нестачі основних поточних доходів бюджет розвитку може бути збалансований за рахунок встановлення місцевою владою нових місцевих податків, випуску позик, отримання субсидій і субвенцій з державного бюджету.

Бюджет розвитку повинен фінансувати розширене відтворення всіх сфер діяльності на місцевому рівні. Його бюджетні пріоритети можуть змінюватись в залежності від того, як виконується поточний бюджет.

Основними принципами бюджету розвитку є:

- тісний зв'язок з поточним бюджетом; зміна бюджетних пріоритетів;

- виконання в міру надходження коштів;
- напрями використання бюджету розвитку;
- капітальні вкладення на розвиток виробництва;
- витрати на капітальний ремонт.

Співвідношення між поточним бюджетом і бюджетом розвитку нестабільне і в основному залежить від досягнутого рівня економічного та соціального розвитку регіону.

Видатки місцевих бюджетів можна розділити на дві окремі частини:

- видатки, пов'язані з виконанням власних повноважень місцевого самоврядування;
- видатки, пов'язані з реалізацією делегованих законом повноважень органів державної виконавчої влади.

Держава фінансує в повному обсязі здійснення органами місцевого самоврядування наданих законом повноважень органів виконавчої влади. Кошти, необхідні для здійснення органами місцевого самоврядування цих повноважень, щороку передбачаються в Законі України про Державний бюджет України.

До складу бюджету розвитку місцевих бюджетів входять такі видатки:

- сплата місцевого боргу, в тому числі за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах;
- капітальні витрати, в тому числі капітальні трансферти іншим бюджетам (за винятком капітальних витрат, які здійснюються за рахунок надходжень спеціального фонду місцевих бюджетів, визначених пунктами 2-13 частини першої статті 69- Бюджетного кодексу);
- внески органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування до статутного капіталу підприємства;

- проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки, яка підлягає продажу відповідно до статті 128 Земельного кодексу України, за рахунок авансу, внесеного покупцем земельної ділянки;
- підготовка земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них державної (до розмежування земель державної та комунальної власності) чи комунальної власності для продажу на земельних торгах та проведення таких торгів;
- платежі, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань Автономної Республіки Крим, обласної ради чи територіальної громади міста;
- розроблення містобудівної документації на місцевому та регіональному рівнях.

Капітальні витрати бюджету розвитку спрямовані на: соціально-економічний розвиток регіонів; реалізацію інвестиційних проектів; будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію об'єктів соціально-культурної сфери і житлово-комунального господарства; будівництво газопроводів і газифікацію населених пунктів; будівництво і придбання житла окремим категоріям громадян відповідно до законодавства; збереження та розвиток історико-культурних місць України та заповідників; будівництво та розвиток мережі метрополітенів; придбання вагонів для комунального електротранспорту; розвиток дорожнього господарства; придбання шкільних автобусів та автомобілів швидкої медичної допомоги; оновлення матеріально-технічної бази комунальних закладів охорони здоров'я, комп'ютеризацію та інформатизацію закладів загальної середньої освіти і комунальних закладів охорони здоров'я; природоохоронні заходи; інші заходи, пов'язані з розширенням відтворенням.

Бюджет розвитку місцевих бюджетів є частиною спеціального фонду місцевих бюджетів. Кошти бюджету розвитку на будівництво, реконструкцію і реставрацію, капітальний ремонт об'єктів виробничої, комунікаційної та соціальної інфраструктури розподіляються за об'єктами за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради при затвердженні місцевих бюджетів та при внесенні змін до них. Для об'єктів, строк

впровадження яких перевищує бюджетний період, встановлюються прогностичні показники бюджету розвитку у складі прогнозу місцевого бюджету та враховуються при затвердженні місцевих бюджетів протягом усього строку впровадження таких об'єктів.

Порядок планування та фінансування соціально-культурних установ та заходів називається кошторисним. Кошторис видатків є основним плановим документом, який визначає обсяг, цільове спрямування та поквартальний розподіл коштів, які виділяються з бюджету на проведення соціально-культурних заходів з господарського та культурного будівництва. Бюджетні установи та центральні заходи фінансуються за рахунок коштів бюджету і за затвердженими для них кошторисами доходів і видатків. Розрізняють такі принципи кошторисного фінансування:

Серед принципів кошторисного фінансування можна виділити наступні:

- обмежена залежність кошторисів від плану соціально-економічного розвитку регіону. Витрати бюджетних установ визначаються економічним планом тієї адміністративно-територіальної одиниці, де вони розміщені;
- строге цільове використання бюджетних асигнувань. Всі витрати бюджетних установ класифікуються за економічними категоріями, встановлюється цільове призначення та асигнування для кожного кошторису. Кошти з бюджету надаються за умови суворого дотримання бюджетними установами фінансових планів з урахуванням надходження виділених раніше коштів;
- дотримання режиму економності у витратах коштів. Цей принцип передбачає таке застосування коштів, при якому досягається найвища ефективність діяльності установ при мінімальному грошовому витрачанні;
- контроль вищими установами та фінансовими органами фінансової діяльності бюджетних установ. Дотримання зазначених принципів фінансування. Здійснювати регулярний фінансовий контроль за діяльністю бюджетних установ, який є системою заходів, спрямованих на підсилення

фінансової та планової дисципліни, підвищення ефективності використання бюджетних асигнувань.

Основний метод фінансового контролю — перевірка обґрунтованості планів фінансування (кошторис установ), аналіз їх виконання, ревізія та перевірка фінансово-господарської діяльності бюджетних установ. Можна виділити такі типи кошторисів:

1. Індивідуальні кошториси. Вони відображають специфіку та особливості виробничої діяльності установи. Ці кошториси розробляються за затвердженими формами і відрізняються за видами бюджетних установ (школи, лікарні, дитячі садки і т.д.). Кошторис складається з двох частин — загального і спеціального фондів.

2. Загальні кошториси. Загальний кошторис є основним фінансовим документом, який встановлює обсяг, цільове використання і розподіл коштів загального і спеціального фондів, що надаються з бюджету на утримання кількох типових установ, що обслуговуються однією централізованою бухгалтерією. Для тих установ, для яких складені загальні кошториси, індивідуальні кошториси не складаються. Право витрачання коштів за загальними кошторисами надається головному розпоряднику коштів — керівнику районної, міської, сільської, селищної ради або за їх дорученням особі, що виконує функції головного розпорядника коштів (наприклад, керівнику установи, що обслуговується). Складання загальних кошторисів за типовими бюджетними установами спрощує формування кошторисів. Сприяє обліку їх виконання, дає можливість ширше застосовувати у фінансовій роботі сучасні засоби обчислювальної та організаційної техніки.

3. Кошториси видатків на централізовані заходи. Ці кошториси складаються міністерствами, відомствами або управліннями виконкомів місцевих рад. На їх основі фінансуються витрати на підготовку кадрів, закупівлю спеціального, цінного інвентаря і навчального обладнання, медичного обладнання і т.д.

4. Зведені галузеві кошториси. Це об'єднані в один кошторис індивідуальні кошториси однорідних установ, кошториси видатків на централізовані заходи і загальні кошториси міністерств і управлінь виконкомів. Практично всі видатки бюджету формуються відповідно до певних правил. Наприклад, по заробітній платі виплати розраховуються: у лікарнях на основі кількості ліжко-днів і відділень та специфіку останніх. Так само визначається кількість лікарів середнього і молодшого персоналу, при цьому враховується стаж їхньої роботи. У школах — виходячи з класів-комплектів і кількості учнів, розраховують кількість навчальних ставок на вчителя, а під них встановлюється навантаженість на вчителя плюс доплати за перевірку зошитів, класне керівництво і т. д. Аналогічний порядок і щодо інших установ: або розрахунково, або за типовими штатами. І інші норми обсягу діяльності є однаковими в усіх установах.

Визначивши кількість працівників у тій чи іншій установі за тарифними ставками або схемами посадових окладів, визначають ставку або посадовий оклад того чи іншого працівника.

Витрати на благоустрій міст і селищ містять у собі:

- капітальні вкладення;
- витрати на капітальний ремонт;
- витрати на поточне утримання споруд і благоустрій.

Витрати на капітальні вкладення (на очисні споруди, будівництво шляхів і тротуарів, газифікацію, електрифікацію тощо) проводяться як за рахунок бюджету, так і з залученням коштів підприємств, організацій усіх форм власності відповідно до програм, затверджених відповідними радами.

Витрати на капітальний ремонт об'єктів благоустрою проводяться за рахунок бюджету і визначаються відповідно до встановлених норм за видами видатків — шляхи, тротуари, водопроводи, каналізація, вуличне освітлення тощо, і згідно з кошторисом.

Поточне утримання об'єктів міського благоустрою — санітарна очистка вулиць і тротуарів, вуличне освітлення і т.п. — проводяться за рахунок коштів відповідних бюджетів на підставі кошторисних розрахунків.

1.3 Зарубіжний довід фінансування видатків місцевих бюджетів

У розвинених країнах бюджетні системи мають такі форми державного устрою: унітарну та федеративну. У Франції, Італії та Японії унітарна система, яка представлена відповідно 2 рівнями бюджетів – державним та місцевим. У США, Канаді та ФРН - федеративна система, яка в свою чергу складається із трирівневої системи, а саме із федерального бюджету, бюджетів суб'єктів федерації (бюджетів штатів, регіональних бюджетів тощо) та місцевих бюджетів.

У федеративних державах види місцевих бюджетів визначені зазвичай федеральним законодавством та законодавством окремих суб'єктів федерації, в унітарних же чітко визначаються на загальнодержавному рівні. Існують країни, місцеві бюджети яких мають свої особливості. До прикладу, у Іспанії до місцевих бюджетів включено також бюджети сумісних підприємств, які створені за участю держави, тобто так званих торговельних товариств.

Система місцевих бюджетів може включати різні види бюджетів, а саме: бюджети територіальних громад та інших органів місцевого самоврядування, а також бюджети державних утворень, які є суб'єктами федерації (наприклад, бюджети земель у ФРН, штатів у США).

За кордоном головне завдання – організувати бюджетні відносини знаходяться в рамках бюджетної системи і мають місце між центральним і місцевими бюджетами. Незалежність місцевого бюджету, прозорість та цілісність бюджету, виконання та контроль є ключовими характеристиками формування зовнішньої бюджетної політики. Місцеві бюджети складаються з доходів і видатків. Так, у доходах місцевого бюджету Бельгії є деякі неподаткові надходження більше 30%, у доходах муніципалітетів США - 27%, у Швеції - 15%, Норвегія – 14,5%, Австрія та Великобританія – 14%.

Важливе джерело доходів і видатків місцевих бюджетів є існування різних міжбюджетних трансфертів (дотації, державні субсидії, гранти та субсидії) та запозичень. Фінансова політика США, Великобританії, Франції, Німеччини, Швеції та інших країн спрямована на задоволення соціальних потреб людей

У видатках місцевих бюджетів значну частину складають асигнування на соціально-культурні об'єкти. Це, насамперед, витрати на початкові і середні школи. У Німеччині ці витрати становлять 25% видатків місцевих бюджетів, у Японії і Франції - більше 33%, а у бюджетах Великобританії і США – понад 40%. За рахунок місцевих бюджетів фінансується й охорона здоров'я. У Норвегії, Швеції, Фінляндії ці витрати становлять більше 50% бюджетних видатків.

Проаналізувавши зарубіжний досвід бюджетного процесу на місцевому рівні, можна зробити висновок про посилення зарубіжними країнами їх соціальної спрямованості.



Досвід Франції
У країні більше третини всіх поточних витрат місцевих органів влади припадає на утримання адміністративно-силового апарату (поліція, цивільна оборона, пожежна охорона, управління), третина - на освіту, культуру; важливою статтею витрат є розвиток інфраструктури

Досвід Скандинавських коаїн (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Ісландія)

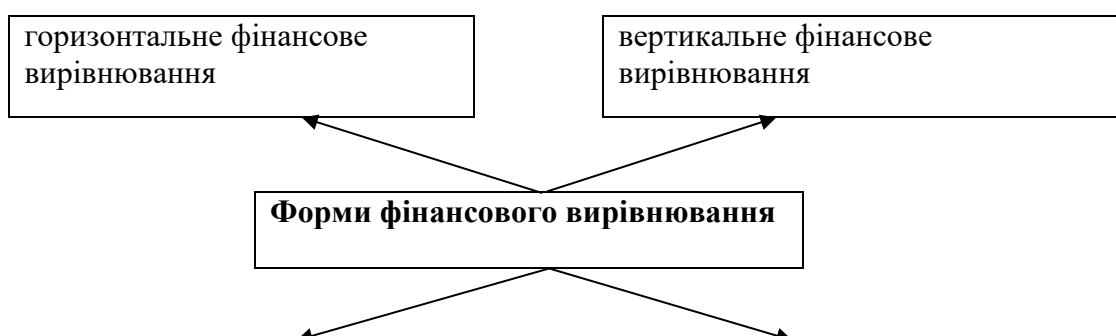
Соціальна сфера є пріоритетом фінансової політики. Крім того, що велика частка соціальних послуг у скандинавських країнах є безкоштовною, вони дуже різноманітні за формами і доступні всім громадянам.

Рис.1.3 - Основні напрями спрямування коштів місцевих бюджетів зарубіжних країн

Слід розуміти, що фінансове вирівнювання – це процес усунення як вертикальних так і горизонтальних фіскальних дисбалансів. Воно спрямоване на заходи з перерозподілу фінансових ресурсів між ланками бюджетної системи по вертикалі і по горизонталі. Існування фінансового вирівнювання створює неоднакові умови для надання гарантованих державою соціальних, адміністративних та інших послуг, адже сплачуючи однакові податки, громадяни мають право розраховувати на однаковий рівень надання суспільних послуг.

Отже, фінансове вирівнювання – приведення витрат бюджетів (за економічною та функціональною класифікацією) у відповідність до гарантованого державою мінімального рівня соціальних послуг на душу населення, усунення значних диспропорцій у здійсненні видатків окремих територій [22].

Аналізуючи зарубіжній досвід виділяють такі основні форми фінансового вирівнювання рис.1.4



вирівнювання доходів місцевих органів влади

вирівнювання видатків цих органів влади

Рис.1.4 Форми фінансового вирівнювання в зарубіжних країнах

Фіскальне вирівнювання означає передачу фінансових ресурсів субцентральним урядам (SCG) і між ними з метою пом'якшення регіональних відмінностей у фіскальній спроможності та потребах у витратах. Системи фіскального вирівнювання перерозподіляють кошти від заможніших урядів до урядів, які стикаються з вищими витратами на душу населення або меншими доходами на душу населення. Такі передачі можуть відбуватися вертикально, від вищих рівнів уряду до нижчих рівнів уряду, або горизонтально, в межах того самого рівня уряду. Окремі механізми фіскального вирівнювання вперше з'явилися в 1940-1950-х роках у низці федеративних країн. Сьогодні більшість країн ОЕСР мають програми перерозподілу для зменшення фіскальних диспропорцій [60].

Системи вирівнювання витрат мають на меті компенсувати SCG з вищими витратами на душу населення порівняно з іншими SCG, щоб вони не стикалися з надмірним тягарем. Як правило, витрати на душу населення вимірюються за допомогою середніх або стандартизованих витрат на основі бюджетних категорій, а не фактичних витрат SCG. Іноді такі показники, як географія (наприклад, лісистість), рівень бідності або площа безпосередньо інтегруються у формули вирівнювання витрат. Такі формули іноді дуже складні, охоплюючи широкий спектр факторів вартості. Наприклад, компонент вирівнювання витрат італійської системи вирівнювання вимірює тринадцять різних факторів для визначення стандартизованих витрат восьми основних функцій муніципального управління [60]. Багато систем вирівнювання об'єднують компоненти вирівнювання витрат і доходу.

Австралія і Швеція надають приклади комплексних систем вирівнювання витрат. В Австралії до формули вирівнювання входять десятки факторів, що охоплюють усі аспекти державних видатків, а також причини, що лежать в основі

диспропорції витрат. Це дозволяє системі вирівнювання врахувати велику частину варіацій потреб у фінансуванні на душу населення. Крім того, це допомагає підвищити політичну нейтральність системи вирівнювання, використовуючи змінні вартості, на які, як правило, не можуть безпосередньо впливати вибори політики. Подібним чином, шведські системи вирівнювання витрат спрямовані на оцінку структурних відмінностей у витратах на душу населення, з якими стикаються SCG, шляхом використання галузевих моделей витрат, кожна з яких базується на сотнях змінних. [59]

Коефіцієнти та формули, що використовуються для визначення суми вирівнюючого трансферту, що виплачується певній юрисдикції, лежать в основі систем вирівнювання. Табл. 1.3 визначає коефіцієнти доходів і витрат, які використовуються для визначення вирівнювальних трансфертів SCG. Деякі системи покладаються на широкий спектр змінних витрат і доходів для визначення розміру переказу, тоді як інші враховують лише один основний вхідний фактор. Примітно, що хоча фактори доходу зазвичай пов'язані з кількома основними потоками доходу, що надходять до SCG, фактори витрат можуть бути численними та різноманітними. Деякі країни (наприклад, Австралія, Італія, Нідерланди) враховують десятки факторів витрат на основі демографічних і географічних змінних, які, як відомо, спричиняють значні коливання у витратах SCG на душу населення.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА 2020-2023 РОКИ НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Аналіз видатків місцевих бюджетів за 2020-2022 роки

Слід розуміти що в Україні станом 2022 рік 1597 бюджетів місцевого самоврядування, а саме у таблиці 2.1 наведена інформація про кількість бюджетів місцевого самоврядування в загальному по Україні та по областях.

Таблиця 2.1

Кількість бюджетів місцевого самоврядування в Україні станом на 2022 рік

(од.)

№з/п	Область	Кількість бюджетів
1	2	3
1	Вінницька	70
2	Волинська	59
3	Дніпропетровська	101
4	Донецька	52
5	Житомирська	71
6	Закарпатська	71
7	Запорізька	73

8	Івано-Франківська	69
9	Київська	77
10	Кіровоградська	56
11	Луганська	31
12	Львівська	81
13	Миколаївська	57
14	Одеська	99
15	Полтавська	68
16	Рівненська	69
17	Сумська	57
18	Тернопільська	59
19	Харківська	64
20	Херсонська	58
21	Хмельницька	64
22	Черкаська	71
23	Чернівецька	56
24	Чернігівська	63
25	Бюджет міста Києва	1
Усього		1597

Таблиця 2.2

Аналіз видатків місцевих бюджетів за 2020-2022 роки

млрд.грн.

№з /п	Назва статті	Сума			Приріст,%	
		2020	2021	2022	2020/ 2021	2021/ 2022
1	2	3	4	5	6	7
1	Економічна діяльність	93,9	112,4	61,1	+20	-46
2	Загальнодержавні функції	41,0	86,3	67,2	+110	-22
3	Освіта	199,4	249,1	232,3	+25	-7
4	Охорона здоров'я	50,9	33,1	31,0	-35	-6
5	Соціальний захист	24,0	28,1	29,2	+17	+4
6	Житлово-комунальне господарство	32,1	57,6	40,6	+79	-28
7	Порядок, безпека і суди	1,8	1,7	11,1	-6	+539
8	Духовний і фізичний розвиток	21,9	27,4	22,6	+25	-18
9	Охорона природи	2,4	2,4	0,5	0	-79

- розраховано автором за даними

Аналізуючи дані табл.2.2 стає зрозумілим, те що в період війни найбільшого відносного приросту зазнали видатки на громадський порядок, безпеку та судову систему (+539% або +9,4 млрд гривень). Також зросли видатки на соціальний захист (+4% або +1,1 млрд гривень). У свою чергу, видатки в галузі

освіти та охорони здоров'я все ж зазнали хоч і не значного але зменшення на 7% (-16,8 млрд грн) та 6% (-2,1 млрд грн) відповідно. Найбільший відносний спад видатків був у галузі охорони природи -79% (видатки зменшились з 2,4 млрд гривень у 2021 році до 0,5 млрд гривень у 2022 році).

Досліджуючи видатки місцевих органів самоврядування слід звернути увагу на пріоритетність видатків та вимоги військового стану, адже органи місцевого самоврядування здійснили скорочення всіх непершочергових видатків. Як наслідок, обсяг спеціального фонду зменшився на 110,9 млрд грн (або -63,5%), порівняно з 2021 роком. При цьому, показники загального фонду зросли на 2,2% або +9,3 млрд гривень.

Загальний та спеціальний фонди є основними складовими місцевого бюджету.

Загальний фонд, у своїй структурі містить обсяг надходжень із загального фонду бюджету та розподіл видатків за повною економічною класифікацією на виконання бюджетною установою основних функцій. Відповідно спеціальний фонд, включає в себе обсяг усіх надходжень із спеціального фонду бюджету на конкретну визначену мету. Спеціальний фонд розподіляє надходження за повною економічною класифікацією видатків на здійснення видатків спеціального призначення, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних з виконанням установою основних функцій.

В умовах воєнного стану надзвичайно важливим є забезпечення оперативного, належного та безперервного виконання місцевих бюджетів. З метою забезпечення ефективного функціонування бюджетної сфери та життєвонеобхідних потреб жителів територіальних громад у період дії воєнного стану Офіс Президента України, Уряд, Верховна Рада України, РНБО та інші центральні органи виконавчої влади приймають низку швидких, ефективних, оперативних рішень [61].

Відповідно відбулися зміни, щодо складу видатків загального та спеціального фондів місцевих бюджетів.

Видатки загального фонду відповідно до прийнятих змін включають в себе [61]:

- оплата праці працівників бюджетних установ;
- соціальне забезпечення, придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів;
- реалізація програм державних гарантій медичного обслуговування населення;
- придбання води питної (зокрема бутильованої);
- забезпечення продуктами харчування;
- надання фінансової державної підтримки Фондом розвитку підприємництва суб'єктам підприємництва на компенсацію відсотків за кредитами та винагороди за договорами фінансового лізингу, а також фізичним особам — позичальникам на здешевлення вартості іпотечних кредитів;
- медичне обслуговування населення;
- оплата послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу;
- комунальні послуги та енергоносії;
- поточні трансферти місцевим бюджетам;
- інші захищені видатки;
- канцтовари, миючі та дезінфікуючі засоби (зокрема для закладів соціального захисту);
- оплата послуг зв'язку та поштових послуг, інтернет-послуг;
- оплата інформаційних послуг, у тому числі з виготовлення та розміщення інформаційної продукції, послуг із розміщення інформації в ЗМІ;
- оплата ритуальних послуг (зокрема послуг з перевезення, поховання, доставки тіл померлих до моргів та бюро судово-медичної експертизи);
- придбання предметів ритуальної належності;
- оплата послуг з утримання місць поховання;
- оплата видатків із благоустрою населених пунктів;
- оплата послуг із захоронення біологічних відходів;

- експлуатаційні послуги, пов'язані з утриманням будинків і споруд та прибудинкових територій (зокрема вивіз сміття);
- обслуговування установок з біологічного очищення господарсько-побутових стічних вод;
- усунення аварій в житловому фонді, бюджетних установах, закладах;
- утримання та поточний ремонт світлофорних об'єктів;
- охорона приміщень бюджетних установ та заходи із захисту цих приміщень;
- компенсація за пільговий проїзд окремих категорій громадян;
- оплата послуг з перевезення електротранспортом;
- ремонт та обслуговування комп'ютерної та організаційної техніки;
- адміністрування (обслуговування) програмного забезпечення, інші послуги у сфері інформатизації;
- придбання пально-мастильних матеріалів (талонів), запчастин та матеріалів для ремонту і оренду автомобільного транспорту;
- придбання матеріалів та запчастин для міського електричного транспорту (трамваїв, тролейбусів, електробусів, метрополітену);
- оплата послуг з технічного обслуговування і ремонту автомобільного транспорту;
- оплата послуг з обслуговування автомобільним транспортом;
- оплата послуг з технічного обслуговування і ремонту спеціалізованого обладнання для миття автотранспорту;
- оплата послуг з обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру;
- оплата послуг з очищення систем каналізації;
- оплата послуг з проведення контролю за якістю стічних вод, відбору проб та їх хімічного аналізу;

- оплата послуг з оренди електричного обладнання (генераторів);
- утримання та обслуговування електромереж,
- протипожежні заходи;
- послуги прання, придбання та виготовлення білизни (зокрема постільної), рушників, матраців;
- обслуговування протипожежної сигналізації, придбання засобів пожежогасіння, оплати послуг з перезарядки вогнегасників;
- експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування відповідно до встановленого мобілізаційного завдання (замовлення);
- утримання мереж зовнішнього освітлення;
- утримання вулично-шляхової мережі;
- ремонт споруд цивільного захисту (укриття, бомбосховища тощо);
- придбання ветеринарних препаратів, кормів для тварин;
- дослідження і розроблення, окремі заходи з виконання державних (регіональних) програм;
- субсидії та поточні трансферти підприємствам, установам та організаціям у частині оплати праці з нарахуваннями, придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів, забезпечення продуктами харчування, стипендій, оплати комунальних послуг та енергоносіїв;
- придбання одягу, взуття, м'якого інвентарю і обладнання для учнів з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;
- забезпечення пально-мастильними матеріалами протипожежної та аварійно-рятувальної техніки, забезпечення роботи спеціалізованих санітарних автомобілів екстреної медичної допомоги (забезпечення пально-мастильними матеріалами, запасними частинами, послугами зв'язку);
- оплату послуг спеціалізованого санітарного транспорту;
- поточний ремонт та придбання матеріалів для облаштування місць тимчасового перебування внутрішньо переміщених (евакуйованих) осіб;
- придбання матеріалів для ремонту тепло-, водо-, електромереж;

- видатки на програми з підтримки Збройних Сил, заходи та роботи з територіальної оборони (в тому числі матеріально-технічного забезпечення підрозділів територіальної оборони);
- підготовка кадрів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;
- відшкодування різниці в тарифах на послуги тепло-, водопостачання (водовідведення);
- придбання гіпохлориту натрію для знезараження води в системах централізованого питного водопостачання та водовідведення;
- придбання насінневого матеріалу, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, послуг, пов'язаних з виробництвом сільськогосподарської продукції;
- відрядження працівників бюджетних установ; видатки за рахунок коштів резервного фонду бюджету;
- забезпечення, організація та виконання літерних авіаційних рейсів повітряними суднами;
- закупівля, реставрація предметів, матеріалів та продукції, призначених для відзначення, нагородження, а також забезпечення проведення протокольних заходів;
- придбання державної та протокольної атрибутики;
- оплата послуг з перекладу;
- оплата готельних послуг;
- оплата послуг з обслуговування в залах офіційних делегацій;
- придбання та виготовлення бланків дипломів, свідоцтв та додатків до них для здобувачів освіти;
- закупівля санітарно-гігієнічних товарів та поліетиленової продукції для пакування відходів;
- оплата послуг із страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту, водіїв відповідно до законодавства, оплата послуг із медичного огляду водіїв;
- оплата (відшкодування) коштів за отримання доступу до інформації з баз даних, реєстрів іноземних держав;

- оплата товарів, робіт та послуг, що закупаються під час реалізації проектів, виконання програм допомоги, які підтримуються Європейським Союзом, урядами іноземних держав, іноземними фінансовими та донорськими установами і міжнародними фінансовими організаціями, в тому числі на умовах співфінансування;

- придбання комплектувальних виробів і деталей для ремонту виробничого та невиробничого обладнання;

- придбання матеріалів, будівельних матеріалів, інвентарю та інструментів для проведення ремонтних робіт господарським способом;

- оплата послуг з поточного ремонту та технічного обслуговування обладнання, техніки, механізмів, локальної мережі, охоронної сигналізації, систем вентиляції, технічного обслуговування та утримання в належному стані внутрішніх та зовнішніх мереж тепло-, водо-, електро-, газопостачання та водовідведення; виконання заходів і завдань державної та місцевих програм розвитку фізичної культури і спорту (організація і проведення спортивних заходів, участь у змаганнях, функціонування та фінансова підтримка закладів та організацій сфери фізичної культури і спорту).

У складі видатків спеціального фонду місцевих бюджетів також відбулися зміни відповідно до потреб [61]:

- оплата праці працівників бюджетних установ;
- витрати на погашення та обслуговування місцевого боргу;
- соціальне забезпечення;
- оплата комунальних послуг та енергоносіїв;
- придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів;
- придбання води питної (зокрема бутильованої);
- забезпечення продуктами харчування;
- надання фінансової державної підтримки Фондом розвитку підприємництва суб'єктам підприємництва на компенсацію відсотків за кредитами та винагороди за договорами фінансового лізингу, а також фізичним особам — позичальникам на здешевлення вартості іпотечних кредитів;

- підтримка внутрішньо переміщених та/або евакуйованих осіб;
- придбання миючих та дезінфікуючих засобів (зокрема для закладів соціального захисту);
- оплата послуг зв'язку та поштових послуг, інтернет-послуг;
- придбання конвертів, марок для відправки службової кореспонденції;
- придбання комплектувальних виробів і деталей для ремонту виробничого та невиробничого обладнання, витратних та інших матеріалів до комп'ютерної техніки та оргтехніки;
- придбання матеріалів, будівельних матеріалів, обладнання, інвентарю та інструментів для господарської діяльності, а також для благоустрою території; придбання господарських, будівельних товарів та інвентарю для проведення ремонтно-реставраційних робіт та ліквідації аварійного стану на пам'ятках культурної спадщини та пам'ятках архітектури господарським способом;
- придбання оргтехніки, комп'ютерної техніки
- (у тому числі придбання програмного забезпечення, яке передбачене разом з придбанням комп'ютерної техніки) для оцифрування музейних предметів;
- придбання засобів для реставрації та консервації робіт з музейними предметами; оплату послуг оренди приміщень; оплату за послуги із страхування орендованого приміщення; оплату послуг сторонніх фахівців;
- оплата послуг з монтажу, установки та ремонту охоронної та пожежної сигналізації, системи відеоспостереження;
- оплата послуг з пакування та транспортування музейних експонатів;
- оплата послуг з доступу в режимі он-лайн до електронних баз наукової та науково-технічної інформації, інформаційних ресурсів;
- оплата послуг з поточного ремонту та технічного обслуговування обладнання, техніки, механізмів, локальної мережі, охоронної сигналізації, систем вентиляції, технічного обслуговування та утримання в належному стані

внутрішніх та зовнішніх мереж тепло-, водо-, електро-, газопостачання та водовідведення;

- оплата поточного ремонту об'єктів культурної спадщини та пам'яток архітектури;

- оплата інформаційних послуг, у тому числі з виготовлення та розміщення інформаційної продукції, послуг із розміщення інформації в ЗМІ;

- оплата ритуальних послуг (зокрема послуг з перевезення, поховання, доставки тіл померлих до моргів та бюро судово-медичної експертизи);

- придбання предметів ритуальної належності; оплату послуг з утримання місць поховання;

- оплата видатків із благоустрою населених пунктів;

- оплата послуг із захоронення біологічних відходів;

- утримання будинків і споруд та прибудинкових територій (зокрема вивіз сміття);

- технічне обслуговування установок з біологічного очищення господарсько-побутових стічних вод;

- утримання та поточний ремонт світлофорних об'єктів;

- охорона приміщень бюджетних установ;

- усунення аварій в житловому фонді;

- послуги з поточного ремонту та обслуговування комп'ютерної та організаційної техніки;

- оплата послуг з адміністрування (обслуговування) програмного забезпечення;

- відрядження працівників бюджетних установ;

- придбання пально-мастильних матеріалів (талонів), запчастин та матеріалів для ремонту і оренду автомобільного транспорту;

- придбання матеріалів та запчастин для міського електричного транспорту (трамваїв, тролейбусів, електробусів, метрополітену);

- оплата послуг з технічного обслуговування і ремонту автомобільного транспорту;

- оплата послуг з обслуговування автомобільним транспортом;
- утримання та обслуговування електромереж;
- прання, придбання та виготовлення білизни (в тому числі постільної), рушників, матраців;
- протипожежні заходи;
- утримання автомобільних доріг загального користування відповідно до встановленого мобілізаційного завдання (замовлення);
- утримання мереж зовнішнього освітлення, утримання вулично-шляхової мережі;
- ремонт споруд цивільного захисту (укриття, бомбосховища тощо);
- субсидії та поточні трансферти підприємствам, установам та організаціям у частині оплати праці з нарахуваннями, придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів, забезпечення продуктами харчування, стипендій, оплати комунальних послуг та енергоносіїв;
- внески до статутного капіталу стратегічно важливих підприємств (централізоване водопостачання та водовідведення, теплопостачання, громадський транспорт, забезпечення наземного обслуговування повітряних суден);
- придбання матеріалів для облаштування місць тимчасового перебування внутрішньо переміщених (евакуйованих) осіб;
- виконання ремонтно-будівельних робіт з реконструкції та капітального ремонту приміщень для розміщення внутрішньо переміщених (евакуйованих) осіб;
- придбання матеріалів для ремонту тепло-, водо-, електромереж;
- експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування відповідно до встановленого мобілізаційного завдання (замовлення).
- видатки на програми з підтримки Збройних Сил, заходи та роботи з територіальної оборони (в тому числі матеріально-технічного забезпечення підрозділів територіальної оборони);

- придбання насіннєвого матеріалу, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, послуг, пов'язаних з виробництвом сільськогосподарської продукції;
- оплата послуг із страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту, водіїв відповідно до законодавства, оплата послуг із медичного огляду водіїв;
- придбання джерел резервного живлення;
- закупівлю та монтаж кисневого обладнання, систем медичного кисню, виконання ремонтно-будівельних робіт з реконструкції та капітального ремонту систем (мереж) киснепостачання;
- видатки за рахунок коштів резервного фонду бюджету;
- оплата товарів, робіт та послуг, що закуповуються під час реалізації проектів, виконання програм допомоги, які підтримуються Європейським Союзом, урядами іноземних держав, іноземними фінансовими та донорськими установами і міжнародними фінансовими організаціями, в тому числі на умовах співфінансування; виконання заходів і завдань державної та місцевих програм розвитку фізичної культури і спорту (організація і проведення спортивних заходів, участь у змаганнях, функціонування та фінансова підтримка закладів та організацій сфери фізичної культури і спорту);
- за іншими коштами з небюджетних рахунків Фонду розвитку підприємництва за напрямками, визначеними підпунктами 1 та 3 пункту 5 Порядку використання коштів державного бюджету, передбачених для забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 29 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 12, ст. 159); Державної спеціалізованої фінансової установи “Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву” за напрямками, що визначені Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для збільшення статутного капіталу Державної спеціалізованої фінансової установи “Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву” з подальшим спрямуванням на виконання Державної

програми забезпечення молоді житлом на 2013-2023 роки, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11 травня 2011 р. № 488.

У табл.2.3 відображено аналіз видатків загального та спеціального фондів за видами місцевих бюджетів за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.3

Аналіз обсягу видатків загального та спеціального фондів за видами місцевих бюджетів за 2020-2022 роки

(млрд.грн.)

№з /п	Назва статті	Сума			Приріст,%	
		2020	2021	2022	2020/ 2021	2021/ 2022
1	2	3	4	5	6	7
1	Обласні бюджети	109,7	136,6	84,3	+25	-38
2	Районні бюджети	112,1	1,8	0,9	-98	-50
3	Бюджет м.Києва	57,9	69,4	59,4	+20	-14
4	Бюджети територіальних громад	90,8	389,3	350,8	+329	-10

- розраховано автором за даними

За розрахованими даними табл. 2.3 обсяг видатків загального та спеціального фондів за видами місцевих бюджетів за 2020-2022 роки у 2021 році порівняно з 2020 роком відбувся приріст видатків обласних бюджетів на 25%, однак у порівнянні 2022рік із 2021 роком відбувся спад витрат на 38%.

Війна також внесла свої корективи із видатками до районних бюджетів, бюджету м. Києва та бюджетів територіальних громад, де відбулися стрімкі скорочення фінансування видатків на 50, 14, та 10% відповідно за аналізований період 2022 до 2021 року.

На рис. 2.1-2.3 відображено структуру видатків місцевого бюджету із загального та спеціального фонду за 2020-2022 роки.

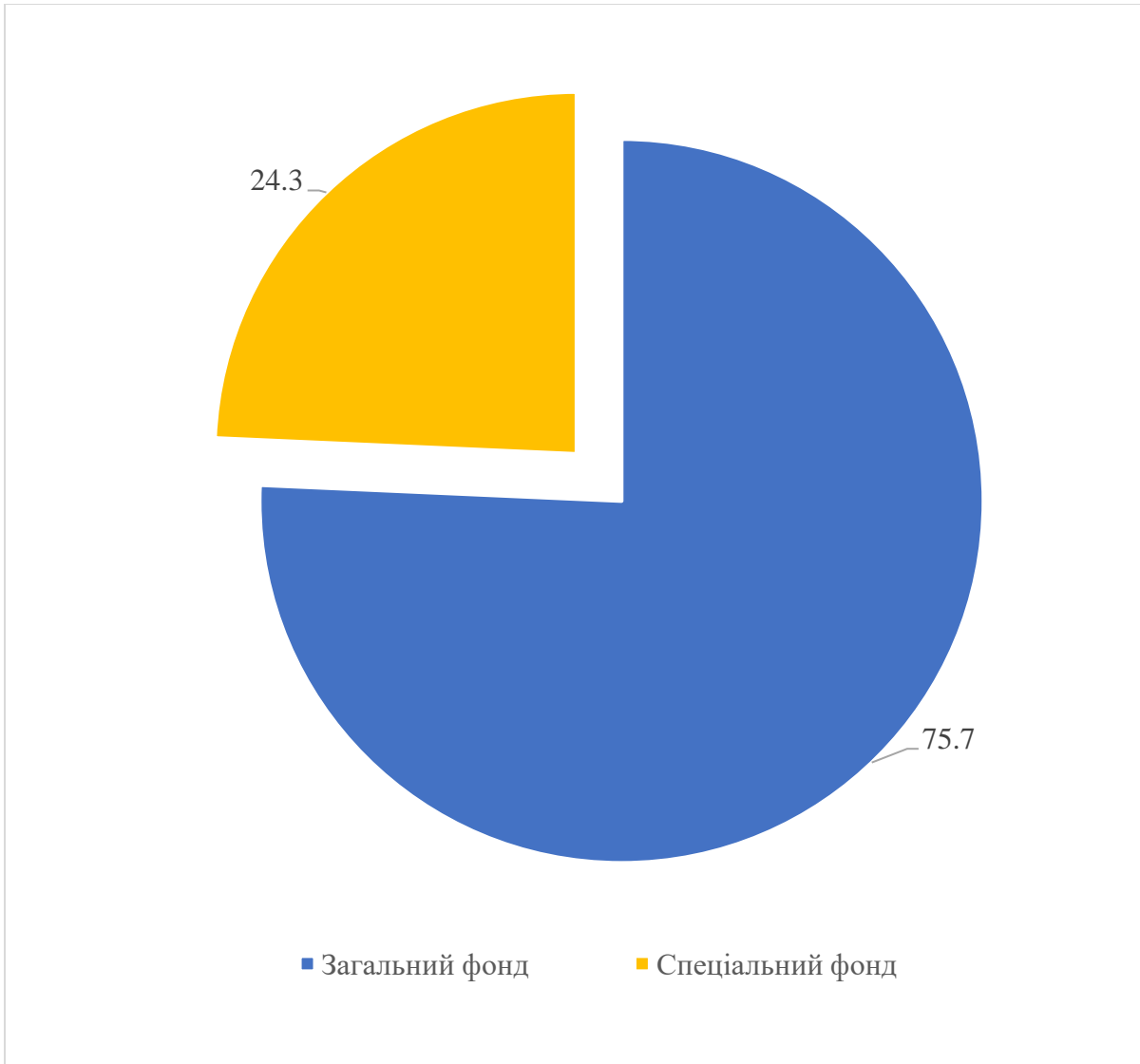


Рис.2.1. Структура видатків місцевих бюджетів загального та спеціального фондів у 2020 році

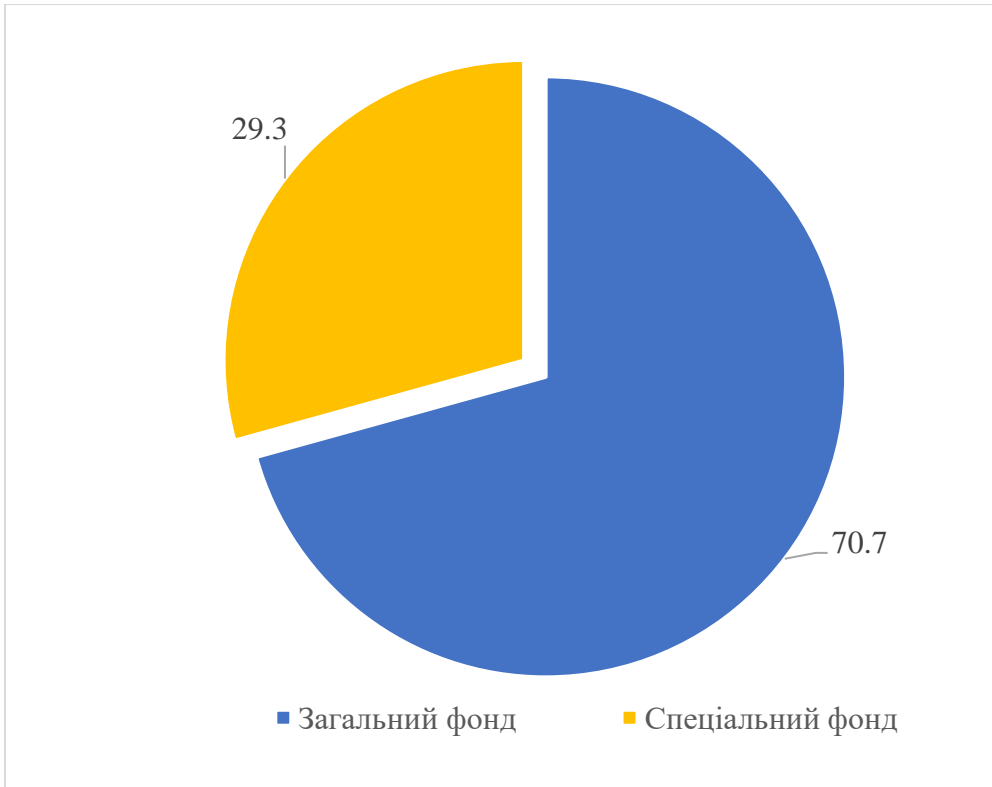


Рис.2.2. Розподіл видатків місцевих бюджетів загального та спеціального фондів у 2021 році

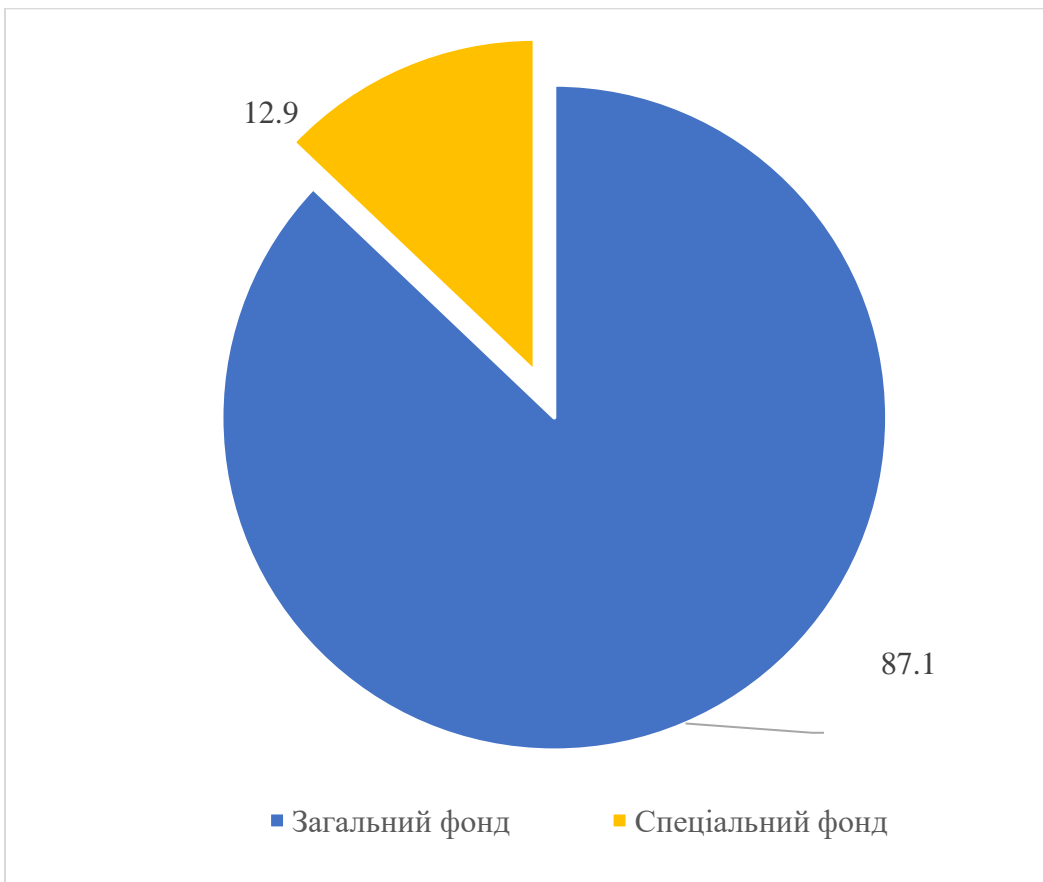


Рис.2.3. Розподіл видатків місцевих бюджетів загального та спеціального фондів у 2022 році

За економічною класифікацією видатки місцевих бюджетів класифікуються на поточні та капітальні.

Таблиця 2.4

Аналіз видатків місцевих бюджетів за економічною класифікацією
за 2020-2022 роки

(млрд.грн.)

№з /п	Назва статті	Сума			+/-	
		2020	2021	2022	2020/ 2021	2021/ 2022
1	2	3	4	5	6	7
1	Поточні видатки	379,5	455,7	435,4	+76,2	-20,3
1.1	Оплата праці і нарахування на заробітну плату	206,7	253,3	245,5	+46,6	-7,8
1.2	Використання товарів і послуг	80,9	91,6	94,4	+10,7	+2,8
1.3	Обслуговування боргових зобов'язань	1,5	1,9	2,4	+0,4	+0,5
1.4	Поточні трансферти	79,7	96,9	81,9	16,5	-15,0
1.5	Соціальне забезпечення	10,3	11,5	10,9	+1,2	-0,6
1.6	Інші поточні видатки	0,4	0,5	0,3	+0,1	-0,2
2	Капітальні видатки	98,6	113,7	48,9	+15,1	-64,9
2.1	Придбання основного капіталу	59,1	65,7	20,7	+6,6	-45,0
2.2	Капітальні трансферти	39,5	48,0	28,2	+8,5	-19,9
Разом		478,1	569,4	484,3	+91,3	-85,1

За розрахованими даними табл. 2.4, можна зробити висновок, що провівши аналіз видатків місцевих бюджетів за економічною класифікацією за 2020-2022 роки лівову частку займають поточні видатки, а саме видатки на оплату праці та нарахування на заробітну плату, що є логічним у такій структурі витрат. З кожним роком спостерігається чітка тенденція до збільшення витрат на використання товарів і послуг з 80,9 млрд.грн. у 2020 році до 91,6 млрд.грн. у 2021 році та до 94,4 млрд. грн. у 2022 році відповідно.

Щодо обслуговування боргових зобов'язань, то їхні видатки також пропорційно збільшуються з кожним аналізованим роком з 1,5 млрд.грн. у 2020 році до 2,4 млрд.грн. у 2022 році. Видатки на соціальне забезпечення у 2021 році становили 11,54 млрд.грн., що на 1,2 млрд.грн. більше ніж у попередньому році, а у 2022 році порівняно з 2021 роком їхнє фінансування зменшилося на 0,6 млрд.грн.

На рис.2.4 графічно відображено розподіл видатків місцевих бюджетів за поточні та капітальні у 2020-2022 роках.

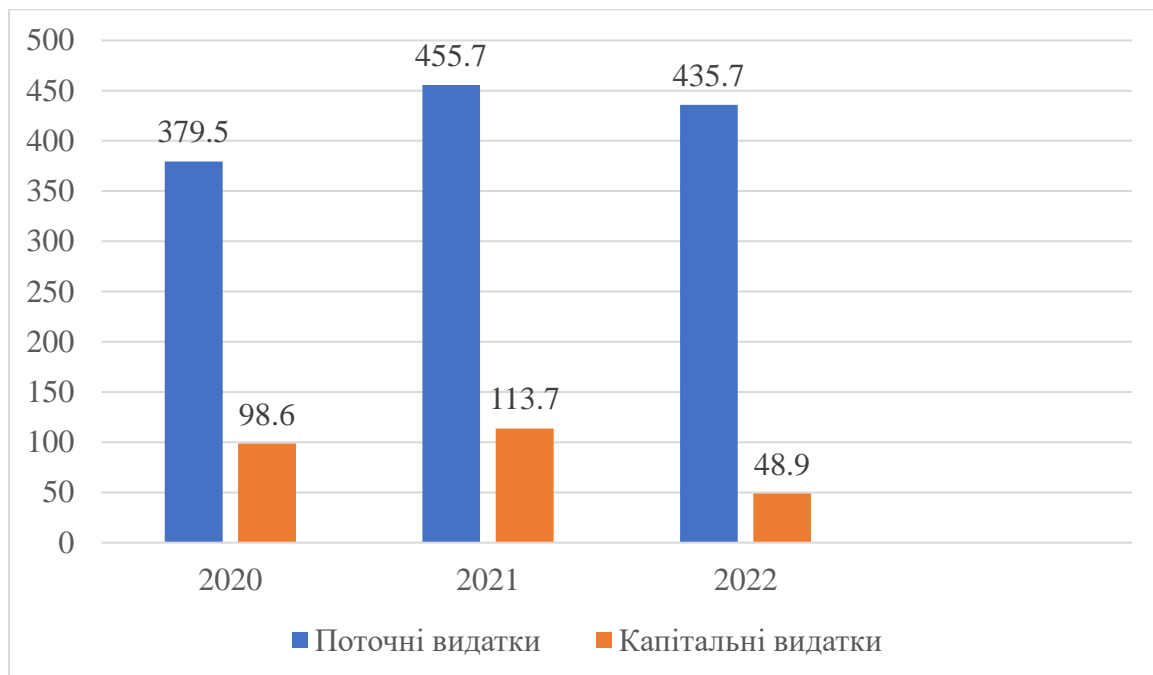


Рис.2.4. - Розподіл видатків місцевих бюджетів у 2020-2022 роках

Обсяг капітальних видатків місцевих бюджетів у 2020 році становив 98,6 млрд. грн., а у 2021 році відповідно до 2020 року збільшився на 15,1 млрд.грн. і склав 113,7 млрд.грн. відповідно, що означає, що частка капітальних видатків місцевих бюджетів зростала, що вказує на зростання коштів, залучених на оновлення місцевої інфраструктури. Однак у 2022 році порівняно з 2021 роком розмір капітальних видатків стрімко знизився із 113,7 млрд. до 48,9 млрд. грн., на жаль війна внесла свої корективи.

2.2 Аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області у 2021-2023 роках

Для проведення аналізу місцевих бюджетів Закарпатської області слід зрозуміти, скільки бюджетів включає в себе зведений бюджет.

Зведений бюджет відображає усю сукупність тих показників бюджетів, які безпосередньо використовуються для аналізу і прогнозування економічного і соціального розвитку держави та органів місцевого самоврядування.

Зведений бюджет Закарпатської області включає в себе обласний бюджет, районні бюджети та бюджети територіальних громад у табл.2.5

Таблиця 2.5

Зведений бюджет Закарпатської області

(од.)

№з/п	Місцеві бюджети	Кількість
1	2	3
1	Обласний бюджет	1
2	Районні бюджети	6
3	Бюджети територіальних громад	64
Всього		71

На рис. 2.5 графічно відображено кількість місцевих бюджетів у Закарпатській області.

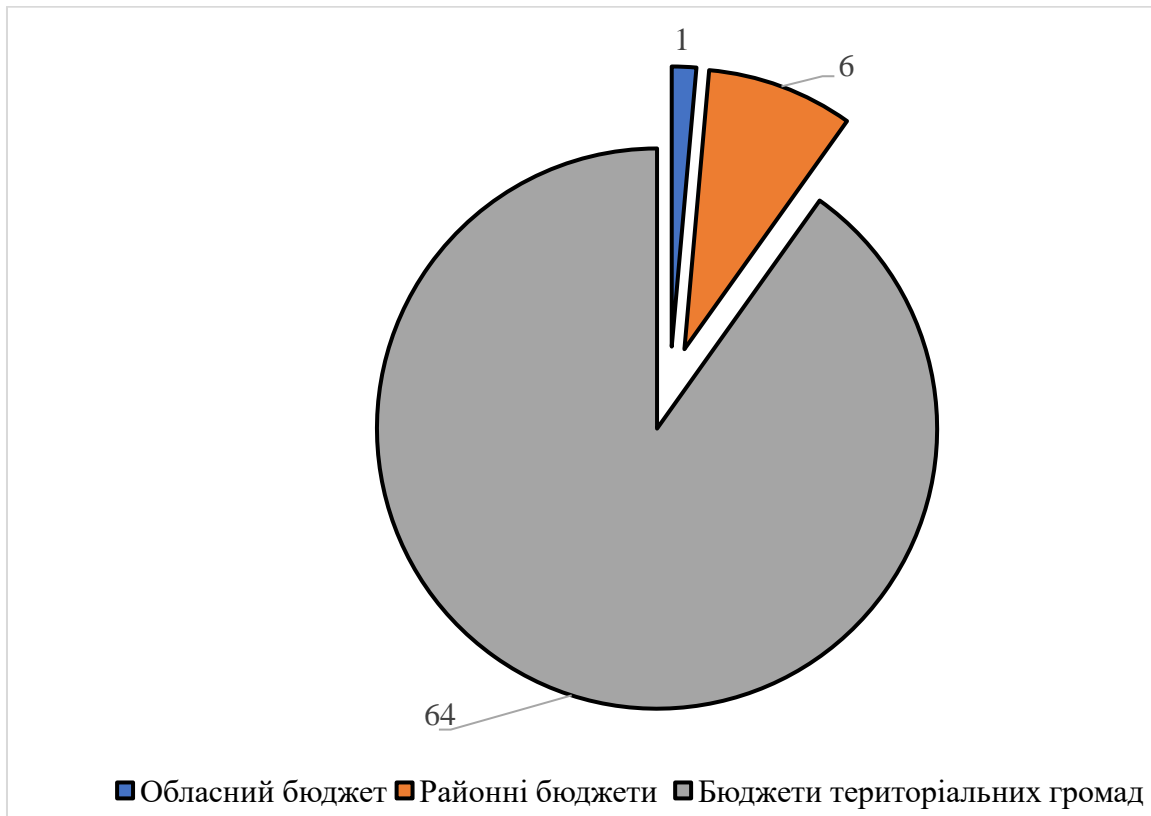


Рис. 2.5. – Склад зведеного бюджету Закарпатської області

Таблиця 2.6

Аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області за економічною класифікацією за 2021 рік

(тис.грн.)

№ з/п	Найменування	Бюджети територіальних громад	Районні бюджети	Обласний бюджет	Зведений бюджет
1	2	3	4	5	6
1	Оплата праці	6 826 314,1	42 899,0	582 629,1	7 451 842,2
2	Нарахування на оплату праці	1 502 095,3	9 048,9	125 240,7	1 636 384,9
3	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	199 751,6	1 585,4	34 275,3	235 612,3
4	Медикаменти та перев'язувальні матеріали	4 165,2	0	4 549,3	8 714,5
5	Продукти харчування	195 785,2	0	46 560,3	242 345,5
6	Оплата послуг (крім комунальних)	394 332,0	6 982,4	36 105,5	437 419,9
7	Видатки на відрядження	2 345,0	14,9	973,9	3 333,8
8	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	421 850,8	2 099,1	53 077,1	477 027,0
9	Дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм	29 040,1	1,5	209 451,2	238 492,8
10	Обслуговування внутрішніх та зовнішніх боргових зобов'язань	7 738,5	0	0	7 738,5
11	Поточні трансферти	640 369,3	13 899,2	484 486,0	1 138 754,5
12	Соціальне забезпечення	177 091,9	287,0	52 910,3	230 289,2
13	Інші поточні видатки	5 406,4	635,8	2 915,9	8 958,1
14	Капітальні видатки	1 321 943,2	4 316,9	998 279,3	2 324 539,4
15	Касові видатки всього по загальному та спеціальному фондах	11 728 228,6	81 770,1	2 631 453,9	14 441 452,6

За даними табл. 2.6 провівши аналіз видатків Закарпатської області у 2021 році можна зробити висновок, що найбільшу питому вагу займає оплата праці і це є зрозумілим.

Бюджети територіальних громад є основним джерелом фінансування касових видатків, оскільки вони складають 80.2% від загальної суми. Обласний бюджет займає друге місце з часткою 18.2%, а районні бюджети - третє місце з часткою 0.6%.

Найбільші статті видатків за зведеним бюджетом є оплата праці (51.6%) та капітальні видатки (16.1%), які разом становлять більше двох третин від усіх видатків. Найменші статті видатків - медикаменти та перев'язувальні матеріали (0.06%) та дослідження і розробки (1.7%), які разом не досягають 2% від усіх видатків.

Найбільша різниця між бюджетами територіальних громад та обласним бюджетом спостерігається за статтею дослідження і розробки (209 449,7 тис. грн), де обласний бюджет витрачає майже в 10 разів більше, ніж бюджети територіальних громад. Найменша різниця - за статтею медикаменти та перев'язувальні матеріали (384,1 тис. грн), де обласний бюджет витрачає лише на 8.7% більше, ніж бюджети територіальних громад.

Найбільша різниця між бюджетами територіальних громад та районними бюджетами спостерігається за статтею оплата праці (6 783 415,1 тис. грн), де бюджети територіальних громад витрачають майже в 160 разів більше, ніж районні бюджети. Найменша різниця - за статтею дослідження і розробки (29 038,6 тис. грн), де бюджети територіальних громад витрачають лише на 99.9% більше, ніж районні бюджети.

Найбільша різниця між обласним та районними бюджетами спостерігається за статтею капітальні видатки (993 962,4 тис. грн), де обласний бюджет витрачає майже в 231 раз більше, ніж районні бюджети. Найменша різниця - за статтею відрядження (959 тис. грн), де обласний бюджет витрачає лише на 64.3 рази більше, ніж районні бюджети.

Загалом, можна сказати, що бюджети територіальних громад є найбільш важливими та самостійними джерелами фінансування касових видатків, оскільки вони покривають більшу частину витрат та мають меншу залежність від інших бюджетів. Обласний бюджет є другим за значенням джерелом фінансування, який спрямовує свої кошти переважно на капітальні видатки та дослідження і розробки. Районні бюджети є найменш значущими та найбільш залежними джерелами фінансування, оскільки вони покривають лише незначну

частину витрат та мають найбільшу різницю з іншими бюджетами за більшістю статей.

Таблиця 2. 7

Аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області за економічною класифікацією за 2022 рік

(тис.грн.)

№ з/п	Найменування	Бюджети територіальних громад	Районні бюджети	Обласний бюджет	Зведений бюджет
1	2	3	4	5	6
1	оплата праці	7 139 680,6	17 586,9	562 545,2	7 719 812,7
2	нарахування на оплату праці	1 578 849,8	3 491,8	121 824,1	1 704 165,7
3	предмети, матеріали, обладнання та інвентар	235 161,5	1 510,1	103 090,2	339 761,8
4	медикаменти та перев'язувальні матеріали	3 487,4	0	5 624,8	9 112,2
5	продукти харчування	198 598,5	128,3	56 582,6	255 309,4
6	оплата послуг (крім комунальних)	411 958,0	1 989,4	51 003,0	464 950,4
7	видатки на відрядження	2 657,9	0,6	849,5	3 508,0
8	оплата комунальних послуг та енергоносіїв	612 084,0	2 726,8	72 485,8	687 296,6
9	дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм	39 023,5	0	218 734,9	257 758,4
10	обслуговування внутрішніх та зовнішніх боргових зобов'язань	6 004,7	0	0	6 004,7
11	поточні трансферти	1 151 539,2	2 803,0	505 808,3	1 660 150,5
12	соціальне забезпечення	202 657,8	69,1	112 229,4	314 956,3
13	інші поточні видатки	3 864,6	93,9	1 263,1	5 221,6
14	капітальні видатки	1 201 466,8	10 748,7	408 936,3	1 621 151,8
15	Касові видатки всього по загальному та спеціальному фондах	12 787 034,3	41 148,6	2 220 977,2	15 049 160,1

Табл. 2.7 показує розподіл касових видатків за джерелами фінансування у 2022 році. За даними таблиці, можна зробити такі висновки, що бюджети територіальних громад є основним джерелом фінансування касових видатків,

оскільки вони складають 84.9% від загальної суми. Обласний бюджет займає друге місце з часткою 14.8%, а районні бюджети - третє місце з часткою 0.3%.

Найбільші статті видатків за зведеним бюджетом є оплата праці (51.3%) та капітальні видатки (10.8%), які разом становлять більше трьох п'ятих від усіх видатків. Найменші статті видатків - медикаменти та перев'язувальні матеріали (0.06%) та обслуговування внутрішніх та зовнішніх боргових зобов'язань (0.04%), які разом не досягають 0.1% від усіх видатків.

Найбільша різниця між бюджетами територіальних громад та обласним бюджетом спостерігається за статтею дослідження і розробки (213 711,4 тис. грн), де обласний бюджет витрачає майже в 6 разів більше, ніж бюджети територіальних громад. Найменша різниця - за статтею медикаменти та перев'язувальні матеріали (2 137,4 тис. грн), де обласний бюджет витрачає лише на 61.3% більше, ніж бюджети територіальних громад.

Найбільша різниця між бюджетами територіальних громад та районними бюджетами спостерігається за статтею оплата праці (7 122 093,7 тис. грн), де бюджети територіальних громад витрачають майже в 406 разів більше, ніж районні бюджети. Найменша різниця - за статтею відрядження (2 657,3 тис. грн), де бюджети територіальних громад витрачають лише на 4433.2 рази більше, ніж районні бюджети.

Найбільша різниця між обласним та районними бюджетами спостерігається за статтею капітальні видатки (398 187,6 тис. грн), де обласний бюджет витрачає майже в 38 раз більше, ніж районні бюджети. Найменша різниця - за статтею відрядження (848,9 тис. грн), де обласний бюджет витрачає лише на 1414.8 рази більше, ніж районні бюджети.

За даними табл.2.8, проводимо аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області за економічною класифікацією за 2023 рік, де спостерігається, що найбільшою статтею витрат є витрати на оплату праці та нарахування на оплату праці. У аналізованому періоді видатки на предмети, матеріали, обладнання та інвентар з бюджетів територіальних громад становили

350 794,2 тис.грн., у районних бюджетах - 453,1 тис.грн. та у бюджеті області - 80 741,3 тис.грн. відповідно.

Таблиця 2.8

Аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області за економічною класифікацією за 2023 рік

(тис.грн.)

№ з/п	Найменування	Бюджети територіальних громад	Районні бюджети	Обласний бюджет	Зведений бюджет
1	оплата праці	7 292 557,1	13 288,9	569 755,6	7 875 601,6
2	нарахування на оплату праці	1 600 699,8	2 911,7	123 120,6	1 726 732,1
3	предмети, матеріали, обладнання та інвентар	350 794,2	453,1	80 741,3	431 988,6
4	медикаменти та перев'язувальні матеріали	3 619,2	0	7 338,5	10 957,7
5	продукти харчування	349 204,4	0	72 756,5	421 960,9
6	оплата послуг (крім комунальних)	933 066,0	927,5	57 656,6	991 650,1
7	видатки на відрядження	6 811,5	12,6	1 183,8	8 007,9
8	оплата комунальних послуг та енергоносіїв	701 809,0	2 189,8	86 581,7	790 580,5
9	дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм	51 475,2	1,6	302 063,6	353 540,4
10	обслуговування внутрішніх та зовнішніх боргових зобов'язань	36,7	0	0	36,7
11	поточні трансферти	2 366 459,1	1 038,8	635 895,6	3 003 393,5
12	соціальне забезпечення	316 753,0	27,2	134 218,8	450 999,0
13	інші поточні видатки	29 464,2	1 135,0	4 003,5	34 602,7
14	капітальні видатки	2 331 216,5	22 129,5	730 637,2	3 083 983,2
15	Касові видатки всього по загальному та спеціальному фондах	16 333 965,9	44 115,7	2 805 953,3	19 184 034,9

Щодо витрат на медикаменти та перев'язувальні матеріали бюджетами територіальних громад у 2023 році було використано - 3 619,2 тис.грн. для амбулаторій, а бюджетом області - 7 338,5 тис.грн. Продукти харчування фінансувалися із зведеного бюджету у сумі - 421 960,9 тис.грн., а саме обласним

бюджетом- 72 756,5 тис.грн., та бюджетами територіальних громад- 349 204,4 тис.грн.

Не менш важливою статтею витрат є оплата комунальних послуг та енергоносіїв, яка була профінансована у 2023 році на суму 790 580,5 тис.грн. із зведеного бюджету Закарпатської області. На дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм область використала 353 540,4 тис.грн. із зведеного бюджету, а саме найбільша частка розподілу коштів припала на обласний бюджет - 302 063,6 тис.грн., а найменша на районні бюджети – 1,6 тис.грн.

Видатки на соціальне забезпечення зведеного бюджету Закарпатської області становили 450 999,0 тис.грн.: територіальними громадами було використано - 316 753, тис.грн., районними бюджетами - 27,2 тис.грн., а решта обласним бюджетом - 134 218,8 тис.грн. відповідно.

Таблиця 2.9

Аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області за типовою програмною класифікацією у 2021 році

(тис.грн.)

№ з/п	Найменування	Бюджети територіальних громад	Районні бюджети	Обласний бюджет	Зведений бюджет
1	Державне управління	1 228 442,9	42 671,6	37 499,8	1 308 614,3
2	Освіта	7 451 131,8	4 407,4	668 848,5	8 124 387,7
3	Охорона здоров'я	254 635,0	238,0	157 925,1	412 798,1
4	Соціальний захист та соціальне забезпечення	217 058,7	3 399,7	200 554,8	421 013,2
5	Культура і мистецтво	182 810,9	2 895,5	132 104,2	317 810,6
6	Фізична культура і спорт	92 945,9	499,2	84 975,2	178 420,3
7	Житлово-комунальне господарство	419 313,6	2 374,5	5 589,7	427 277,8
8	Економічна діяльність	154 660,8	1 475,7	20 003,0	176 139,5
9	Інша діяльність	29 984,5	237,1	8 537,3	38 758,9
10	Реверсна дотація	181 684,6			181 684,6
11	Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету	8 662,1	12 961,8	19 446,7	41 070,6
12	Касові видатки всього по загальному та спеціальному фондах	11 728 228,6	81 770,1	2 631 453,9	14 441 452,6

Аналізуючи дані табл.2.9, спостерігаємо таку статтю видатків, як реверсна дотація. Слід зрозуміти, що вона перераховується із місцевого бюджету у державний і важливим при її визначенні є індекс податкоспроможності місцевого бюджету, який розраховується як співвідношення надходжень податку на доходи фізичних осіб на одного жителя.

Відповідно освітня субвенція надається місцевим бюджетам з державного бюджету і її основною метою є фінансове забезпечення реалізації делегованих повноважень у сфері освіти. Для розрахунку освітньої субвенції Кабінет Міністрів розробив і затвердив формулу, яка враховує: кількість учнів, наповнюваність класів та інше, а також спеціальний порядок її використання.

Слід розуміти, що бюджетам територіальних громад можуть надаватися із додаткові дотації, інші субвенції з державного бюджету для фінансового забезпечення виконання делегованих повноважень.

За даними табл.2.9 касові видатки всього по загальному та спеціальному фондах зведеного бюджету Закарпатської області у 2021 році становили 14 441 452,6 тис.грн, а саме бюджети територіальних громад – 11 728 228,6 тис. грн., районних бюджетів – 81 770,1 тис.грн. та обласного бюджету - 2 631 453,9 тис.грн. Левову частку займають видатки на освіту та державне управління.

У структурі видатків зведеного бюджету Закарпатської області за галузевою ознакою основну питому вагу займали видатки на освіту склала 70,0 відс. (або 8 124 387,7 тис.грн), охорону здоров'я – 4 відс. (412 798,1 тис. грн), соціальний захист та соціальне забезпечення населення – 4 відс. (421 013,2 тис. грн), культуру і мистецтво – 3 відс. (317 810,6 тис.грн), фізичну культуру і спорт – 1 відс. (178 420,3 тис.грн.).

Щодо видатків на державне управління, то їхня питома вага займала 11 відс., тобто 1 308 614,3 тис.грн. у зведеному бюджеті.

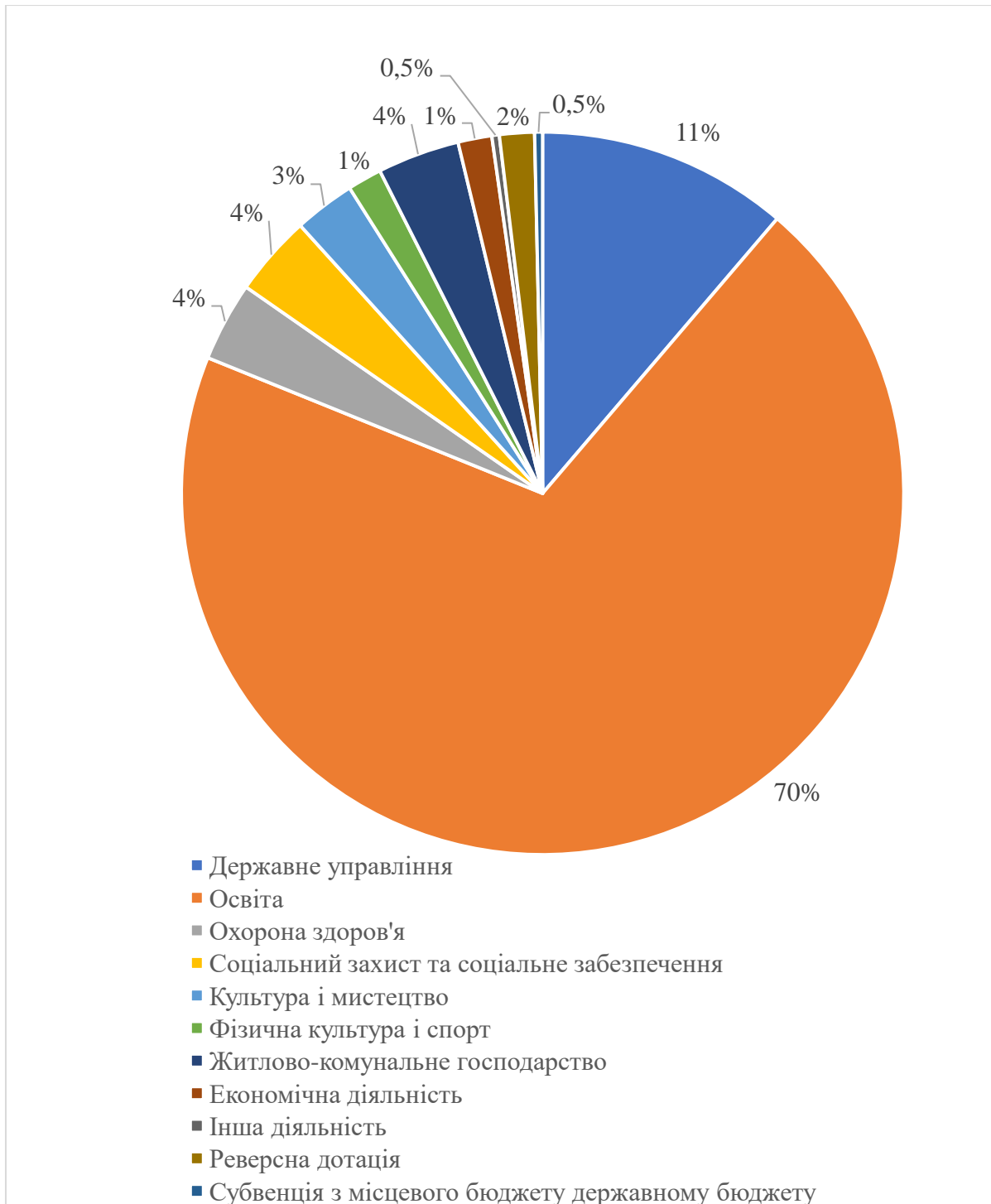


Рис. 2.6. Структура видатків зведеного бюджету Закарпатської області у 2021 році

Таблиця 2.10

Аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області за типовою програмною класифікацією у 2022 році

(тис.грн.)

№ з/п	Найменування	Бюджети територіальних громад	Районні бюджети	Обласний бюджет	Зведений бюджет
1	Державне управління	1 415 853,8	22 170,7	69 094,0	1 507 118,5
2	Освіта	8 059 541,1	259,3	760 649,3	8 820 449,7
3	Охорона здоров'я	331 557,6	0	219 784,2	551 341,8
4	Соціальний захист та соціальне забезпечення	455 825,1	588,4	330 117,1	786 530,6
5	Культура і мистецтво	194 749,9	0	134 515,5	329 265,4
6	Фізична культура і спорт	94 692,1	0	75 679,9	170 372,0
7	Житлово-комунальне господарство	610 322,7	1 171,9	1 732,4	613 227,0
8	Економічна діяльність	688 008,0	2 645,8	316 764,8	1 007 418,6
9	Інша діяльність	246 698,2	11 609,4	148 678,0	406 985,6
10	Реверсна дотація	26 052,3			26 052,3
11	Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету	663 733,5	2 703,1	163 962,0	830 398,6
12	Касові видатки всього по загальному та спеціальному фондах	12 787 034,3	41 148,6	2 220 977,2	15 049 160,1

Табл. 2.10 представляє розподіл бюджетів за різними секторами діяльності на рівні територіальних громад, районів та області. Провівши аналіз можна зробити висновок, що освіта отримує найбільший бюджет на всіх рівнях, що підкреслює важливість освіти в Закарпатській області. Із загального обсягу видатків по загальному та спеціальному фондах проведено у 2022 році 8 820 449,7 тис.грн. за рахунок освітньої субвенції з державного бюджету, за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

Зведені видатки на державне управління у 2022 році по області становили 1 507 118,5 тис.грн., з них, на утримання апарату обласної ради за 2022 рік по загальному фонду та спеціальному фондах - 69 094,0 тис.грн., на утримання районних бюджетів - 22 170,7 тис.грн. і на бюджети територіальних громад - 1 415 853,8 тис.грн. відповідно.

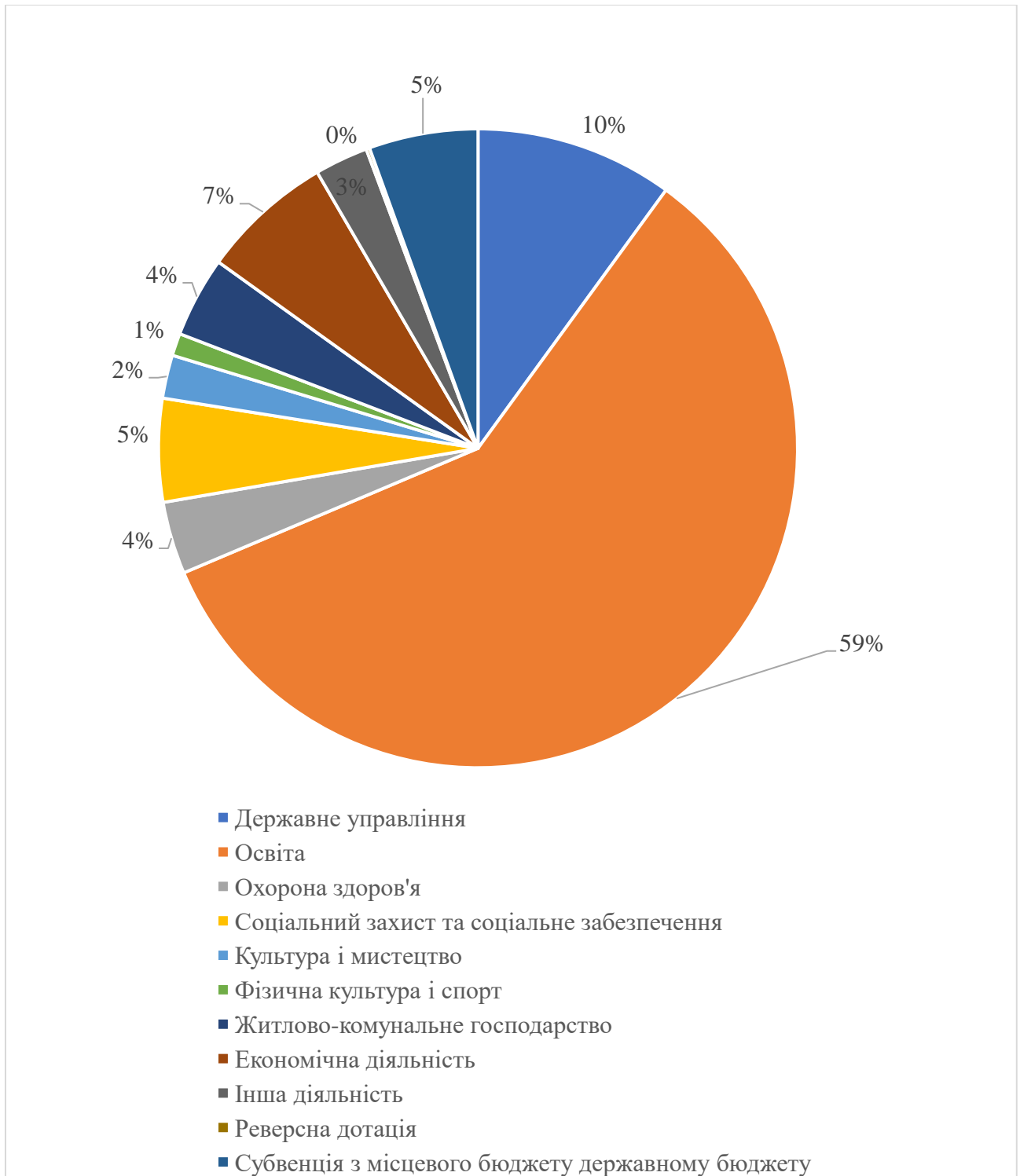


Рис. 2.7. Постатейний розподіл видатків зведеного бюджету
Закарпатської області у 2022 році

Видатки обласного бюджету по департаменту охорони здоров'я за 2022 рік становили 324 099,5 тис.грн., у тому числі: по загальному фонду – 249 194,1 тис.грн. та по спеціальному фонду – 74 905,4 тис. гривень. За рахунок коштів обласного бюджету фінансуються три медичні коледжі, курси підвищення кваліфікації та перепідготовки молодших, медичних та фармацевтичних

спеціалістів, на оплату комунальних послуг та енергоносіїв закладів охорони здоров'я, на капітальний ремонт дахів та бомбосховищ поліклінік та лікарень

Видатки обласного бюджету (без урахування трансфертів іншим бюджетам) по департаменту соціального захисту населення за 2022 рік по загальному фонду склали – 227 898,8 тис. грн, по спеціальному – 43 449,7 тис. гривень. За рахунок цих коштів департаментом соціального захисту населення фінансувалися три дитячі будинки-інтернати, геріатричний пансіонат, три психоневрологічні інтернати, обласний центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю, соціальний абілітаційно-реабілітаційний центр, обласний центр по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат, Закарпатський обласний центр соціальних служб та чотири заклади соціального обслуговування для осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Видатки обласного бюджету на фізичну культуру і спорт за 2022 рік по загальному фонду склали 74 548,8 тис. грн, по спеціальному фонду – 1 131,1 тис. грн. За рахунок цих коштів забезпечувалось фінансування регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю, центру олімпійської підготовки, школи вищої спортивної майстерності, обласного центру фізичного здоров'я населення, центру спортивної медицини, санології та фізичної реабілітації, чотирьох спортивних шкіл обласного підпорядкування, семи дитячо-юнацьких спортивних шкіл, які підпорядковані обласним організаціям фізкультурно-спортивних товариств.

Видатки обласного бюджету по головному розпоряднику коштів обласного бюджету - департаменту культури, національностей та релігій у 2022 році на утримання закладів та виконання регіональних програм становили видатки загального фонду склали 199 103,0 тис.грн та спеціального – 11 695,0 тис. гривень.

Таблиця 2.11

Аналіз видатків місцевих бюджетів Закарпатської області за типовою програмною класифікацією у 2023 році

(тис.грн.)

№ з/п	Найменування	Бюджети територіальних громад	Районні бюджети	Обласний бюджет	Зведений бюджет
1	2	3	4	5	6
1	Державне управління	1 690 321,9	18 987,6	219 442,4	1 928 751,9
2	Освіта	8 619 138,0	704,4	874 142,9	9 493 985,3
3	Охорона здоров'я	543 782,5	0	247 056,0	790 838,5
4	Соціальний захист та соціальне забезпечення	664 985,4	21 629,3	375 279,7	1 061 894,4
5	Культура і мистецтво	252 556,0	0	153 684,1	406 240,1
6	Фізична культура і спорт	167 976,8	0	104 325,8	272 302,6
7	Житлово-комунальне господарство	872 647,6	1 322,6	1 295,6	875 265,8
8	Економічна діяльність	1 723 553,6	572,4	636 953,4	2 361 079,4
9	Інша діяльність	164 958,8	253,3	107 908,9	273 121,0
10	Реверсна дотація	711 325,4			711 325,4
11	Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету	922 719,9	646,1	85 864,5	1 009 230,5
12	Касові видатки всього по загальному та спеціальному фондах	16 333 965,9	44 115,7	2 805 953,3	19 184 034,9

За рахунок коштів обласного бюджету здійснювалося утримання шістьох закладів культури: обласної бібліотеки для дітей та юнацтва, обласної універсальної наукової бібліотеки, краєзнавчого музею, музею народної архітектури та побуту, художнього музею, обласного організаційно-методичного центру культури, на що використано з обласного бюджету. Для надання фінансової підтримки театральнo-видовищним і концертним організаціям: Закарпатському обласному українському музично-драматичному театру, Закарпатському обласному театру драми та комедії, Закарпатському обласному театру ляльок, Закарпатському обласному угорському драматичному театру, Закарпатській обласній філармонії, академічному камерному хору „Кантус”, заслуженому академічному Закарпатському народному хору використано по загальному фонду.

Аналізуючи дані табл. 2.11, можна зробити висновок, що видатки місцевих бюджетів Закарпатської області у 2023 році становили 19 184,0 млн грн, а саме по загальному фонду – 15 432,2 млн грн., і – 3 751,8 млн грн. відповідно спеціальному фонду.

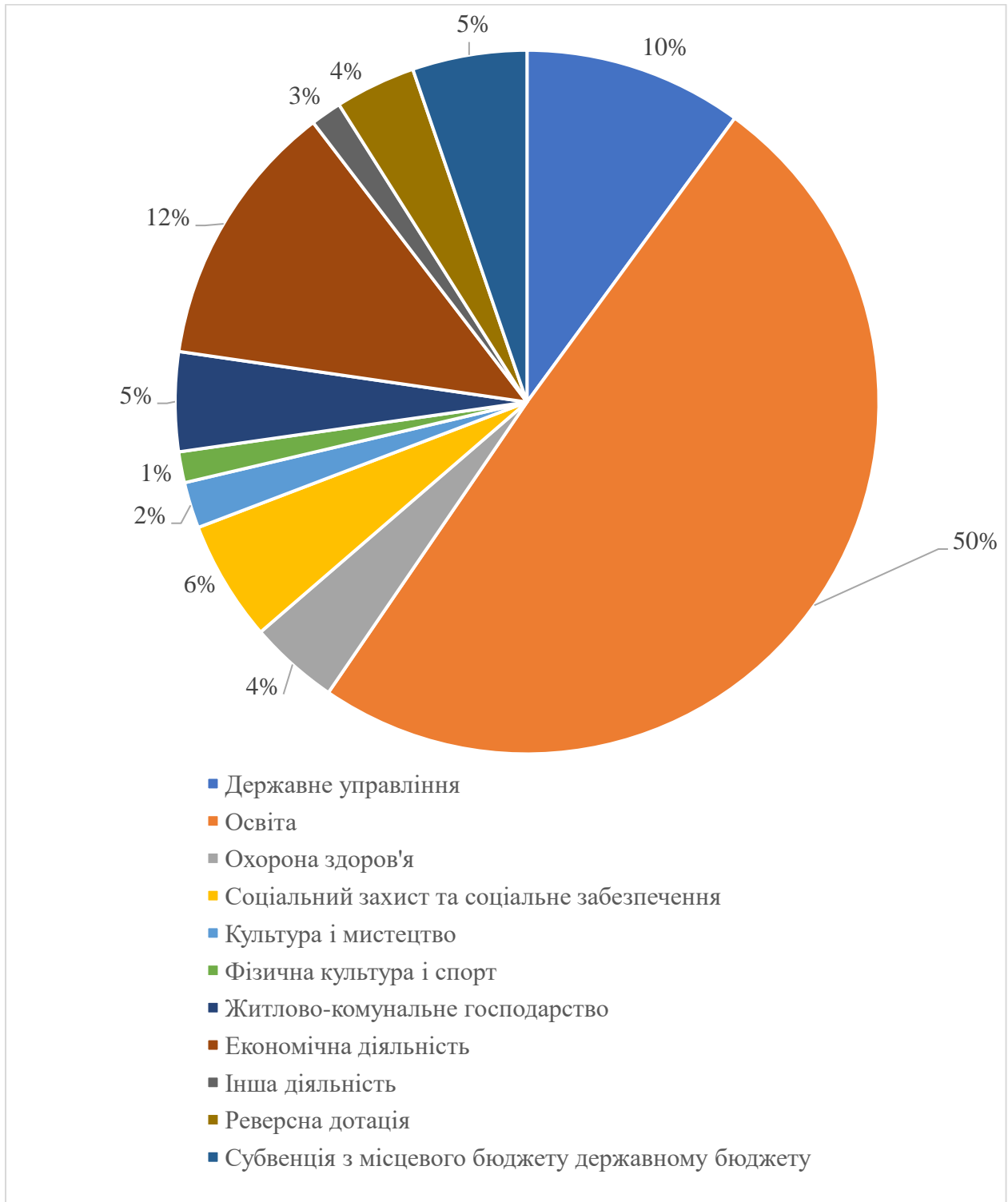


Рис. 2.8. Структура видатків зведеного бюджету Закарпатської області у 2023 році

У структурі видатків загального фонду бюджету області за галузевою ознакою основну питому вагу займали видатки на соціально-культурну сферу та соціальне забезпечення – 69,4 відсотка. Так, частка видатків на освіту склала 57,0 відс. (або 8 794,4 млн грн), охорону здоров'я – 3,7 відс. (564,4 млн грн), соціальний захист та соціальне забезпечення населення – 4,8 відс. (746,6 млн грн), культуру і мистецтво – 2,3 відс. (352,0 млн грн), фізичну культуру і спорт – 1,6 відс. (250,7 млн гривень).

Обсяг видатків загального фонду на захищені статті склав 11 026,2 млн грн або 71,5 відс. загального обсягу видатків, із яких на оплату праці з нарахуваннями направлено 9 555,8 млн грн, енергоносії та комунальні послуги – 783,0 млн грн, медикаменти – 5,1 млн грн, продукти харчування – 232,6 млн. грн, соціальне забезпечення – 449,7 млн гривень.

У 2023 році видатки спеціального фонду місцевих бюджетів склали 3 751,8 млн грн, зокрема проведено фінансування галузей соціально – культурної сфери на суму 1 317,2 млн грн, транспорту, транспортної інфраструктури, дорожнього господарства – 643,1 млн грн, органів державного управління – 285,9 млн грн, будівництва та регіонального розвитку – 443,3 млн грн, житлово-комунального господарства – 91,7 млн гривень.

2.3 Міжбюджетні трансфери Закарпатської області

Внаслідок невідповідності розподілу повноважень між органами управління до розподілу доходних джерел на їх виконання виникає необхідність міжбюджетних трансфертів, тобто відповідних додаткових коштів, які передані із державного бюджету до місцевих. Слід зрозуміти, що з при нестачі власних коштів місцевих бюджетів для забезпечення відповідних повноважень застосовуються методи бюджетного регулювання. Відповідно це дозволяє оперативно реагувати на нестачу власних коштів і водночас не позбавляє місцеву

владу ініціативи стосовно мобілізації надходжень, активізації виробничої ініціативи щодо залучення додаткових джерел надходжень.

Для виконання як власних так і делегованих повноважень та для забезпечення населення соціальними послугами не нижче рівня мінімальних соціальних гарантій органи місцевого самоврядування повинні мати достатні місцеві бюджети. Для того, щоб збалансувати та вирівняти фінансові спроможності місцевих бюджетів спрямовуються міжбюджетні трансферти. Згідно ст. 2 Бюджетного кодексу України, міжбюджетні трансферти - кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. [6]

Види міжбюджетних трансфертів, які використовуються в Україні, передбачені статтею 96 Бюджетного кодексу, поділяються на [6]:

1) базову дотацію (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);

2) субвенції;

3) реверсну дотацію (кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);

4) додаткові дотації.

Функціональна спрямованість кожного виду міжбюджетних трансфертів визначається цільовим та адресним спрямуванням коштів з одного бюджету до іншого.

Досліджуючи міжбюджетні трансферти Закарпатської області відомо, що у 2021 році бюджетам районів та об'єднаних територіальних громад профінансовано з обласного бюджету субвенцій у обсязі 58 167,2 тис.грн., однак досліджено, що освоєно місцевими бюджетами – 50 162,5 тис.грн. та 4 156,8 тис.грн. залишилися на рахунках місцевих бюджетів для цільового використання субвенції у 2022 році, а саме на постачання лікувального кисню.

Аналізуючи дані Закарпатської області у 2021 році, досліджено, що профінансовано й іншу додаткову дотацію у сумі 2 000,0 тис.грн. (бюджетам

територіальних громад, а саме Середнянській селищній громаді – 500,0 тис.грн. та Рахівській міській громаді – 1 500,0 тис.грн..

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 15.12.2010 року № 1132 „Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів” (зі змінами) невикористані низовими бюджетами кошти субвенції повинні бути повернуті до бюджету який їх виділив.

Тому відповідно до даної постанови КМ України до обласного бюджету Закарпатської області у 2021 році повернуто субвенцій в сумі 3 847,9 тис. гривень.

Також субвенцію з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів профінансовано у сумі 26 407,7 тис.грн., а саме з них для реалізації відповідних програм:

1) 300,0 тис.грн. отримано на організацію та забезпечення територіальної оборони, призову на строкову військову службу та військово-патріотичного виховання населення області;

2) 300,0 тис.грн. виділено на охорону навколишнього природного середовища області;

3) 1 000,0 тис.грн. виділено на підтримку законності та правопорядку в області;

4) 2 500,0 тис.грн. на боротьбу з тероризмом, контрабандою, організованою злочинністю та корупцією в області відповідно;

5) 941,8 тис.грн. виділено забезпечення пожежної та техногенної безпеки на території Закарпатської області;

6) 3 500,0 тис.грн. отримано для профілактики злочинності на території Закарпатської області;

7) 180,0 тис.грн. виділено на надання допомоги військовим частинам, які розташовані на території області;

8) 400,0 тис.грн. виділено на сприяння діяльності управління патрульної поліції в області;

9) 17 285,9 тис. грн. на ефективність виконання повноважень органами виконавчої влади щодо реалізації державної регіональної політики та впровадження реформ.

Відповідно до постанови КМ України невикористані на кінець 2021 року кошти субвенції у сумі 207,3 тис.грн. було повернуто до обласного бюджету.

Із низових бюджетів, тобто із бюджетів нижчого рівня до бюджетів вищого рівня, а саме до обласного бюджету у 2021 році було передано:

1) 2 997,0 тис.грн на субвенцію на співфінансування до коштів залишку освітньої субвенції для придбання шкільних автобусів;

2) 4 695,2 тис.грн. на співфінансування до коштів субвенції на заходи, що реалізуються на боротьбу з гострою респіраторною хворобою COVID9, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками під час навчального процесу у закладах загальної середньої освіти, а саме на придбання ноутбуків для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти та їх філій для організації дистанційного навчання;

3) 2 504 тис.грн. на субвенцію на співфінансування інвестиційних проектів на районні лікарні, добудову лікарської амбулаторії та нове будівництво комунального закладу дошкільної освіти на 150 місць;

3) 5 060,7 тис.грн. субвенцію з місцевого бюджету на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості, за рахунок залишку коштів відповідної субвенції з державного бюджету, яка розподілена бюджетам територіальних громад

З державного бюджету у 2021 році обласний бюджет отримав трансфертів по загальному та спеціальному фондах у сумі 1 971 341,3 тис.грн., у тому числі:

1) 555 517,4 тис.грн. - дотацій на утримання закладів освіти та охорони здоров'я та на проведення розрахунків протягом опалювального періоду за комунальні послуги та енергоносії, які споживаються установами, організаціями, підприємствами, що утримуються за рахунок відповідних місцевих бюджетів;

2) 1 415 823,9 тис.грн. – субвенцій для реалізації програм соціального захисту, на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та

приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей сиріт, на здійснення програм у галузі освіти; на здійснення програм та заходів у галузі охорони здоров'я; на здійснення програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів; на погашення заборгованості з різниці в тарифах, спрямованих на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення.

У 2022 році районним бюджетам та територіальних громад, обласним Волинської та Херсонської області профінансовано з обласного бюджету субвенцій у обсязі 92 218,5 тис.грн. залишилися на рахунках місцевих бюджетів для цільового використання субвенції у 2023 році (облаштування укриття підвального приміщення будівлі, що знаходиться у власності Мукачівської та Ужгородської районних рад,

Крім субвенцій з обласного бюджету профінансовано іншу додаткову дотацію у сумі 25 120,0 тис.грн., бюджетам територіальних громад: на оплату різниці в тарифах з централізованого опалення та на оплату праці з нарахуваннями працівникам бюджетних установ громад

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 15.12.2010 року № 1132 „Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів” (зі змінами) невикористані низовими бюджетами кошти субвенції повернуті до обласного бюджету в сумі 14 378,7 тис. гривень.[44]

Субвенцію з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів у 2022 році профінансовано у сумі 163 962,0 тис.грн. - для реалізації програм підтримки територіальної оборони, військових частин, правоохоронних органів та ефективності виконання повноважень органами виконавчої влади щодо реалізації державної регіональної політики та впровадження реформ, а невикористані на кінець 2022 року кошти субвенції у сумі 0,9 тис.грн. повернуто до обласного бюджету.

Із місцевих бюджетів до обласного бюджету у 2022 році передано:

1) 9 200,0 тис.грн. іншу субвенцію на співфінансування до коштів залишку освітньої субвенції для придбання шкільних автобусів;

2) 100,0 тис.грн. (використано 96,8 тис.грн. та 3,2 тис.грн. залишились на рахунку обласного бюджету), для становлення (монтажу налаштування та обслуговування сирен системи центрального оповіщення;

3) 10 000,0 тис.грн. (використано 1 488,5 тис.грн. та 8 511,5 тис.грн. залишились на рахунку обласного бюджету для оплати виконаних робіт у 2023 році), на ремонт будівлі майнового комплексу Закарпатського військового комісаріату;

4) 24 729,9 тис.грн., із яких використано 21 003,7 тис.грн. на виконання програми облаштування місць для тимчасового перебування внутрішньо переміщених осіб у Закарпатській області (проведення ремонтів будівель (приміщень) для забезпечення тимчасового перебування внутрішньо переміщених осіб);

5) 2 500,0 тис.грн., із яких використано 1 861,3 тис.грн., на поповнення резервного фонду обласного бюджету для виділення коштів на нове будівництво комунального закладу дошкільної освіти на 150 місць.

Відповідно із державного бюджету обласний бюджет Закарпатської області у 2022 році отримав трансфертів по загальному та спеціальному фондах у сумі 906 903,7 тис.грн., у тому числі:

1) 508 299,8 тис.грн. - дотацій, а саме базову та додаткові дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я, на проведення розрахунків протягом опалювального періоду за комунальні послуги та енергоносії, які споживаються установами, організаціями, підприємствами, що утримуються за рахунок відповідних місцевих бюджетів, для надання компенсації закладам комунальної форми власності, закладам освіти державної форми власності, що передані на фінансування з місцевих бюджетів, закладам спільної власності територіальних громад області, що перебувають в управлінні обласних рад;

2) 398 603,9 тис.грн. - субвенцій передано бюджетам сільських, селищних, міських рад територіальних громад на здійснення програм у галузі освіти.

Крім того, за рахунок залишку коштів освітньої субвенції, що утворився на початок бюджетного періоду, передано бюджетам територіальних громад 3 428,8 тис. гривень. Невикористана субвенція на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я повернута до державного бюджету у сумі 700,6 тис.грн.

У 2023 році з обласного бюджету відповідно бюджетам територіальних громад профінансовано субвенції у обсязі 80 325,2 тис.грн. на проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, на придбання магнітнорезонансної томографії всього тіла з надпровідним магнітом та придбання мамографічного апарату для лікарні, на будівництво/реконструкцію об'єктів соціально-культурної сфери.

Субвенцію з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів профінансовано у сумі 60 126,7 тис.грн, з них для реалізації програм:

1) 1 000,0 тис.грн – на покращення матеріально-технічного забезпечення та підтримки військових частин;

2) 450,0 тис.грн. – на підтримку Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Львові;

3) 11 000,0 тис.грн. - на підвищення спроможності та поліпшення умов несення служби у відділеннях інспекторів прикордонної служби на українсько-угорському та українсько-словацькому державних кордонах, розташованих на території Закарпатської області;

4) 4 100,0 тис.грн. – на профілактику злочинності на території Закарпатської області;

5) 2 000,0 тис.грн. - на покращення матеріально - технічного забезпечення для прикордонних підрозділів області;

6) 1 000,0 тис.грн. – на підвищення ефективності діяльності Територіального управління БЕБ у Закарпатській області;

7) 300,0 тис.грн. – на підтримку державної установи „Закарпатська установа виконання покарань (№9) „Західного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції”;

8) 500,0 тис.грн. - на підвищення ефективності забезпечення безпеки учасників судового процесу, підтримання громадського порядку у судах та охорони приміщень суду на території області;

9) 3 025,0 тис.грн. - на організацію та забезпечення територіальної оборони, призову на строкову військову службу та військово-патріотичного виховання населення області;

10) 400,0 тис.грн. – на розвиток цивільного захисту Закарпатської області;

11) 6 370,0 тис.грн.- на охорону навколишнього природного середовища області;

12) 29 981,7 тис.грн. – на підвищення ефективності виконання повноважень органами виконавчої влади щодо реалізації державної регіональної політики та впровадження реформ на 2023-2025 роки.

Також з державного бюджету обласний бюджет Закарпатської області у 2023 році отримав трансфертів по загальному та спеціальному фондах у сумі 840 252,6 тис.грн, у тому числі:

1) 284 747,4 тис.грн. - дотацій на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я , на компенсацію комунальним закладам, державним закладам освіти, що передані на фінансування з місцевих бюджетів, та закладам спільної власності територіальних громад області та району, що перебувають в управлінні обласних та районних рад, на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації;

2) 555 505,2 тис.грн. субвенцій передано бюджетам територіальних громад для здійснення програм у галузях: освіти, в тому числі на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів приватної форми власності та педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти, на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами та на виконання окремих заходів з реалізації соціального проекту „Активні парки-локації здорової України”; соціального захисту та соціального забезпечення, в тому числі на виплату окремій категорії осіб грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення та на створення мережі спеціалізованих служб підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства.

\\

РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

3.1 Проблеми фінансування видатків місцевих бюджетів

Як зазначають дослідники О. Піхоцька та Ю. Ющик, під час воєнних дій величезну роль відіграють ОМС усіх рівнів, які співпрацюють з військовим командуванням та військовими адміністраціями, громадськими та волонтерськими організаціями. Для оперативного та ефективного прийняття управлінських рішень з метою забезпечення безперервного функціонування територіальних громад та забезпечення життєво необхідних потреб їх мешканців, Урядом прийнято Постанову КМУ № 25236, яка передбачає спрощення механізму формування та виконання місцевих бюджетів із урахуванням особливостей воєнного часу, розширення повноважень ОМС щодо внесення змін до рішень про місцеві бюджети, прийняття рішень про перерахування коштів з місцевого бюджету до державного бюджету, здійснення розподілу та перерозподілу обсягів трансфертів з державного та місцевих бюджетів місцевим бюджетам [40].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 181-р 24 лютого 2022 року Першочергово із бюджету мають здійснюватися видатки, визначені Планом запровадження та забезпечення заходів здійснення правового режиму воєнного стану в Україні [45]. Відповідно до даного Розпорядження КМ України пріоритетними напрямками фінансування видатків визначено:

- погашення та обслуговування державного (місцевого) боргу, виконання гарантійних зобов'язань, виплати за державними деривативами;
- виплати пенсій, покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду України, покриття тимчасових касових розривів Пенсійного фонду України;
- забезпечення безперервної роботи об'єктів критичної інформаційної інфраструктури, обслуговування та ремонт споруд цивільного захисту (укриття, бомбосховища, пунктів незламності тощо);

- фінансування поточних видатків бюджетних установ за рахунок загального і спеціального фондів місцевого бюджету;
- соціальне забезпечення населення, реалізацію програм державних гарантій медичного обслуговування населення;
- надання Фондом розвитку підприємництва фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва на компенсацію відсотків за кредитами та винагороди за договорами фінансового лізингу, а також фізичним особам-позичальникам на здешевлення вартості іпотечних кредитів;
- видатки на програми з підтримки Збройних сил України, заходи та роботи з територіальної оборони;
- інші видатки, пов'язані із забезпеченням життєдіяльності громади.

Аналізуючи стан виконання місцевих бюджетів у областях розуміємо, що рівень виконання планових показників як за доходами так і за видатками залежить від стану ведення бойових дій у відповідному регіоні нашої держави.

Зрозуміло і очевидно, що найбільшим напрямом фінансування з місцевих бюджетів є освіта - 52,15%, як вид делегованого повноваження. Якщо розглядати в галузевому розрізі, то найбільшими є обсяги видатків на соціальне забезпечення та загальнодержавні функції. В повному обсязі забезпечуються, за рахунок власних надходжень місцевих бюджетів житлово-комунальне господарство та управління.

Відповідно громадам надана можливість передавати кошти зі спеціального фонду до загального фонду. Кошти спеціального фонду мають виключно цільове призначення і основна їхня мета фінансувати нагальні потреби для підвищення оперативності у прийнятті рішень. Також, як обласним так і міським радам надано право здійснювати нові місцеві запозичення. Обласні та міські бюджети мають право надавати місцеві гарантії, навіть якщо у процесі здійснення платежів з погашення та обслуговування місцевого боргу порушено графік платежів, нараховано штрафні санкції, або виникла прострочена заборгованість.

52 програми державної регіональної підтримки розвитку територій, було реалізовано Урядом у 2022 р. на які було виділено більше 150 млрд грн. Кошти такої підтримки були спрямовані за різними, визначеними ще до військових дій, напрямками, і центральні органи виконавчої влади були головними розпорядниками цих коштів.

Бенефіціарами бюджетних програм, тобто відповідальними виконавцями були регіони, а саме, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Також у розпорядженні органів місцевого самоврядування у 2022 р. залишилась реверсна дотація в обсязі 9,3 млрд грн, яку не перераховували до державного бюджету в умовах воєнного часу [14]

Однак слід розуміти, що існує ряд проблеми, які потребують вирішення:

✓ відсутність чіткої законодавчої основи та ефективної судової системи, тому слід існує ризик узурпації владних повноважень на локальному рівні, що може призвести до серйозних наслідків, адже децентралізація в Україні та фінансова автономія територіальних громад стають ключовими для успішного втілення програм відновлення та розвитку;

✓ слід розуміти, що навіть реформа децентралізації не призвела до суттєвого розширення повноважень муніципалітетів у сфері регулювання місцевих податків та зборів. Ми знаємо, що місцеві податки та збори відіграють ключову роль у формуванні джерел доходів для бюджетів муніципальних громад, зокрема, в рамках загального та спеціального фондів, що підтверджує їх суттєвий вплив на фінансові забезпечення власних та делегованих повноважень громад. У бюджеті на 2024 рік існує суттєва загроза втрати для місцевих громад "військового" ПДФО, що зумовлено намаганнями казначейства «централізувати» ці кошти;

✓ ми знаємо, що цифровізація в Україні стрімко розвивається, однак відсутність цифровізації процесу аналізу виконання доходів та видатків за минулі та поточний роки та створення матриці граничних обсягів видатків (або лімітів) для головних розпорядників бюджетних коштів поглиблює проблеми у бюджетному плануванні. Розуміємо, що зв'язок між дефіцитом коштів

(доходи/видатки) тісно пов'язаний із непередбаченістю надання субвенцій з державного бюджету на виконання делегованих повноважень та інфраструктурних субвенцій. Нестабільність в асигнуваннях субвенцій ускладнює планування бюджету громади та викликає додаткові фінансові труднощі;

✓ необхідно продовжувати децентралізацію через зміцнення фінансових можливостей громад та перегляду механізмів адміністрування місцевих податків, де існує ряд проблем:

- по-перше, це значне технічне перевантаження фіскальних органів: станом на сьогодні держава витрачає великі суми на адміністрування місцевих податків через недостатність ресурсів у фіскальних органах;
- по-друге, відсутність повноцінної фінансової автономії місцевого самоврядування: незважаючи на децентралізацію, місцеві бюджети залежать від місцевих податків лише на четвертину (в Євросоюзі цей показник досягає 40%);
- по-третє, існує велика кількість неоподаткованих об'єктів: чимала частина землі та нерухомості не входить до баз податкового обліку, що призводить до втрат у бюджетах громад;
- по-четверте, місцеве самоврядування, що має достатні ресурси і повноваження, може бути набагато ефективнішим у адмініструванні податків – ОМС мають безпосередній інтерес у збільшенні власних доходів, знають місцеві особливості, ефективніше можуть вести комунікацію з платниками податків;

✓ створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва та залучення інвестицій для створення нових робочих місць є ключовими факторами збільшення доходів місцевих бюджетів. Для ефективного наповнення бюджетів громад, особливо бюджетів соціального розвитку, необхідно забезпечити чіткий нагляд та контроль за сплатою податків усіма суб'єктами господарювання відповідно до законодавства. Крім того, ефективна розробка та реалізація грантових проектів, що фінансуються національними та міжнародними фондами на конкурсних засадах, може стати додатковим джерелом надходжень для розвитку громад та вирішення їх проблем;

✓ присутні проблеми у процесі розробки документації, що регулюють місцеві податки та збори та документів, що визначають частку прибутку комунальних підприємств для зарахування до місцевого бюджету під час процесу аналізу порядку та процедур складання бюджету територіальних громад, а також. Ці проблеми можуть свідчити про недостатнє узгодження між потребами муніципалітетів та їх реальними фінансовими можливостями, що може призводити до дисбалансу в бюджетах територіальних громад і неповному використанні їх ресурсного потенціалу;

✓ серед основних видатків найбільш капіталомісткими є «управління державним майном», «будівництво, реконструкція, ремонт та утримання доріг» та «місцеві плани розвитку житлово-комунального господарства». Причиною таких витрат є відбудова зруйнованої військовими діями інфраструктури та надання житлових послуг для переселенців. У цьому контексті національні та міжнародні донори надають фінансову підтримку через цільові гранти та гранти. При аналізі «видатків бюджету розвитку» муніципалітетів основними статтями є «капітальні витрати», «погашення місцевих боргів» і «витрати, пов'язані з гарантійними зобов'язаннями». При цьому «захисні видатки місцевих бюджетів» в основному охоплюють комунальні послуги, соціальне забезпечення та закупівлю ліків. Ці аналізи потребують перегляду місцевих бюджетів, особливо якщо дохідна частина загального фонду не виконується в повному обсязі. Відповідно, якщо виникає дефіцит бюджету на рівні 15% та більше, передбачено обов'язкове скорочення видатків. Слід розуміти, що під час внесення змін до бюджету, необхідно забезпечити прозорість і публічність процесу, оприлюднюючи всю необхідну інформацію на офіційних веб-ресурсах ради;

✓ на підставі проведеного аналізу фінансових джерел муніципалітетів можна визначити, що:

- по-перше, державні субсидії для більшості голів громад є найбільш суттєвим джерелом фінансування, адже вони становлять від 40% до 45% загального фінансування. Джерела цих ресурсів не впливають на ефективність

фінансового управління, що може свідчити про автономію муніципалітетів у їх використанні;

- по-друге, другим джерелом фінансування виступають податкові доходи, а особливо від прямого оподаткування, які складають 25-26%. Відповідно, інші надходження включають доходи від власних бізнес-ініціатив та зборів - 15%, та фінансування з міжнародних програм на рівні 11%;

- по-третє, доходи від непрямого оподаткування становлять від 9% до 10% і є також дуже важливою частиною загального бюджету;

- по-четверте, є велика залежність від державних субсидій, адже недостатній обсяг власних доходів доводять, те що відбувається зниження фінансових можливостей муніципалітетів. Це, в свою чергу, пояснює, чому позикове фінансування вважається менш привабливим, адже може ще більше ускладнити їх фінансове становище;

- по-п'яте, ефективність фінансового управління є диференціюючим параметром, коли мова йде про вибір конкретних джерел фінансування, що підтверджує важливість правильного і обґрунтованого управління фінансами для муніципалітетів. Таким чином, адекватне фінансове планування та ефективне управління ресурсами є ключовими для забезпечення стабільності та розвитку муніципалітетів;

✓ спостерігається бюджетна криза серед територіальних громад, яка не залежить ні від їх географічного розташування ні від впливу військових дій та російської окупації. Відбувається спадання доходів (не менше ніж на 50% від довоєнних планів) спостерігається у більшості громад що знаходяться поза зоною бойових дій;

✓ через відсутність доступу до позикових ресурсів і міжнародних грантів у інфраструктурні чи громадські проекти змушує муніципалітети шукати тимчасові рішення, такі як скорочення видатків чи звернення за допомогою до вищих органів влади. Довгострокові наслідки цих "класичних" рішень можуть бути дуже негативними, зокрема, це може призвести до відтоку кадрів та погіршення якості публічних послуг у сферах освіти, медицини та ЖКГ;

✓ у центральному бюджеті пріоритет оборонних видатків обмежує можливість фінансування місцевих потреб;

✓ багато громад, які зверталися за прямою державною фінансовою підтримкою, не отримали її, адже співпраця із міжнародними донорськими організаціями є обмеженою через бюрократичні перешкоди і потребу узгодження проектів з обласною та центральною владою.

3.2 Пропозиції щодо вирішення проблем фінансування місцевих видатків

Із введенням воєнного стану в Україні відповідно і розширилися статті видатків місцевих бюджетів та змінилися пріоритетність і першочерговість їх фінансування. Слід розуміти, що за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету територіальної громади першочерговим є фінансове забезпечення діяльності військових адміністрацій населених пунктів, які відповідно утворені на період дії воєнного стану. Також за рахунок місцевих бюджетів здійснювалися й видатки на підтримку евакуйованих та внутрішньо переміщених осіб відповідно до внесених змін у законодавстві.

Пропозиції щодо вирішення проблем фінансування місцевих видатків можна згрупувати наступним чином:

1. Пропозиції щодо законодавчої бази та судової системи при децентралізації:

- розробити та впровадити нові закони та законодавчі акти, які б зміцнили основи децентралізації, насамперед в частині фінансової автономії;

- посилити роль і авторитет судової системи для забезпечення незалежності та оперативності реагування на порушення законодавства та владних повноважень на місцевому рівні.

2. Пропозиції щодо цифровізації бюджетного процесу:

- запровадити цифрові системи для аналізу та планування бюджетних коштів;

- забезпечити прозорість надання субвенцій з державного бюджету та відповідно їх передбачуваність.

3. Пропозиції щодо децентралізації та фінансових можливостей громад:

- провести аудит ресурсів фіскальних органів, для того, щоб виявити недоліки та забезпечити їх кадрове та технічне підсилення;

- провести перегляд механізмів адміністрування місцевих податків для того, щоб оптимізувати та зменшити витрати;

- збільшити фінансову автономію місцевого самоврядування;

- провести аудит земель та нерухомості на предмет їх включення до баз податкового обліку;

- закріпити роль ОМС у адмініструванні податків, надаючи їм більше автономії та ресурсів (розглянути і запропонувати можливість змін в Податковому кодексі України, що б дозволило муніципалітетам самостійно вводити певні місцеві податки та збори в межах своїх повноважень);

- вивчити і проаналізувати зарубіжний досвід країн Євросоюзу щодо регулювання місцевих податків і зборів та можливість його адаптації в Україні.

4. Пропозиції щодо сприяння розвитку бізнесу:

- створити стимулюючі умови для малого та середнього бізнесу;

- створити нові робочі місця для внутрішньо переміщених осіб, у тому числі шляхом релокації підприємств із регіонів, де ведуться чи існує загроза ведення бойових дій;

- запровадити прогресивну систему оподаткування доходів фізичних осіб з максимально можливою верхньою ставкою;

- локалізувати податкові пільги територіями де ведуться, або велися активні бойові дії;

- забезпечити ефективний контроль за сплатою податків суб'єктами підприємницької діяльності.

5. Пропозиції щодо місцевих ініціатив:

- призначити координатора з питань звітності – визначити відповідну особу від кожного муніципалітету, який буде забезпечувати звітність щодо

використання фінансових ресурсів, наданих державою та міжнародними організаціями;

- провести перевірку видатків – провести аналіз видатків муніципалітетів для визначення можливостей для оптимізації та ефективності;

- підвищити прозорість – тобто впровадити систему публікації даних про видатки та доходи місцевого бюджету та змін на офіційних веб-ресурсах муніципалітету;

- скласти стратегію – розробити певний стратегічний план відновлення інфраструктури і звернути увагу на найбільш постраждалі сектори;

- диверсифікувати джерела фінансування – тобто залучити додаткові джерела фінансування, щоб тим самим зменшити залежність від державних субсидій;

- стимулювати місцевий бізнес – розробити та запровадити програми для стимулювання місцевого підприємництва для збільшення доходів від власних бізнес-ініціатив;

- навчання та розвиток – організувати початкові тренінги та семінари для працівників муніципалітетів щодо ефективного фінансового управління;

- впроваджувати системи моніторингу – організувати системи моніторингу та оцінки ефективності фінансового управління муніципалітетів.

6. Пропозиції щодо територіальних громад:

- запровадити механізм підтримки для громад, які найбільше постраждали від зниження доходів;

- надавати дозволи сільським громадам залучати позикові ресурси та міжнародні гранти;

- розробити та запровадити стратегію залучення внутрішнього фінансування, таких як партнерства із місцевим бізнесом та громадою.

ВИСНОВКИ

Повномасштабна війна показала, що місцеве самоврядування здатне гідно протистояти будь-яким викликам, у тому числі й у фінансовій сфері. Саме громади сьогодні формують економічний фронт країни. З перших днів вторгнення російської федерації органи місцевого самоврядування забезпечують захист безпеки населення, функціонування бюджетної сфери і комунальних підприємств, діяльність територіальної оборони, здійснюють розміщення та надають допомогу внутрішньо переміщеним особам, надають допомогу ЗСУ. На період воєнного стану для місцевої влади була послаблена низка вимог щодо прозорості її роботи, що позитивно вплинуло на виконання місцевих бюджетів.

Враховуючи викладене, для стабілізації місцевих бюджетів, у першу чергу, необхідно опрацювати та впровадити:

- створення нових робочих місць для внутрішньо переміщених осіб, у тому числі шляхом релокації підприємств із регіонів, де ведуться чи існує загроза ведення бойових дій;
- прогресивну систему оподаткування доходів фізичних осіб з максимально можливою верхньою ставкою;
- розширити податкову базу, а також підняти ставки екологічного податку, ресурсних та рентних платежів, які на сьогодні є найнижчими в Європі;
- законодавче закріплення компенсації втрат доходів місцевих бюджетів за надання пільг зі сплати за землю та податку на нерухоме майно, соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам;
- тимчасове (на період воєнного стану) призупинення вилучення реверсної дотації;
- локалізацію податкових пільг територіями де ведуться, або велися активні бойові дії;
- відновлення належного обсягу освітньої субвенції територіальним громадам та введення субвенцій на компенсацію витрат щодо відновлення

пошкодженої інфраструктури, компенсації різниці в тарифах на комунальні послуги та втрат від зниження рівня розрахунків;

– залучення коштів міжнародної технічної і фінансової допомоги.

Зрозуміло, що для проведення таких непопулярних заходів можливе тільки при забезпеченні відкритого і прозорого бюджетування, як важливого інструмента для боротьби з корупцією, підвищення довіри суспільства до уряду, доступу до міжнародних ринків і кредитних ресурсів.

Урахування зазначених викликів та пропозицій щодо вирішення проблемних питань наповнення місцевих бюджетів сприятиме стійкості фінансів громад в умовах війни та забезпеченню їх подальшого соціально-економічного розвитку, особливо на повоєнному етапі.

Для збільшення фінансової спроможності територіальних громад, необхідно:

- надати субвенцію із державного бюджету територіальним громадам на виконання переданих делегованих повноважень;
- надати бюджетам територіальних громад інфраструктурну субвенцію;
- надати бюджетам територіальних громад субвенцію для відкриття ЦНАПів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова Г. М. Проблеми фінансування освіти на місцевому рівні. Інтелект XXI. 2015. № 3. С. 56–69.
2. Александрова Г. М. Стан бюджетного вирівнювання в Україні та проблеми застосування міжбюджетних трансфертів на практиці. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 8. С. 922–929. Url: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/190.pdf>
3. Артус М. М. Бюджетна система України: навчальний посібник / М. М. Артус., Н. М. Хижа. К. Видавництво Європейського університету. 2005. 220 с.1
4. Балабан О. Р. Проблеми цифровізації місцевого самоврядування. Співдружність наук: архітектура, економіка, право: матеріали XI Всеукраїнського студентського наукового симпозиуму. Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2023. 371 с.
5. Бондарук Т. Г. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування та можливості його застосування в Україні. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2011. № 1. С. 56–66.
6. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України //Офіційний сайт.Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
7. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К.: 2017. 119 с.
8. Василик О. Д. Бюджетна система України: підручник / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. К. Центр навчальної літератури, 2004. 544 с.
9. Волохова І. Фінансове вирівнювання в Україні: пошук ефективної моделі. Проблеми економіки. 2013. № 4. С. 324–330. Url: http://problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2013-4_0-pages-324_330.pdf
10. Волкова В. В., Волкова Н. І. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. 105 с.

11. Виконання бюджету в умовах війни: прогноз тенденцій. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vikonannya-byudzhetu-v-umovakh-viynuprohnoz-tendentsiy>
12. Гораль Л. Т., Спасів Н. Я., Мартинюк В. Ф., Маринчак Л. Р. Місцеві фінанси: навч. посіб. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2015. 350 с.
13. Господарський кодекс України: станом на 21 січня 2011 р. / Верховна Рада України. Офіц. вид. К.: Парлам. вид-во, 2011. 160 с.
14. Державний web-портал для громадян «Open budget», <https://openbudget.gov.ua/localbudget?id=26000000000>
15. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2022р. №252. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-formuvannya-ta-vikonannya-miscevihbyudzhetiv-u-period-voyennogo-stanu-252>
16. Євдокімова М. О. Місцеві фінанси: навч. посіб. / ХНАУ ім. В. В. Докучаєва.Х. Харків. 2014. 343 с.
17. Європейська хартія місцевого самоврядування. Url: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036
18. Жихор О. Б., Кириленко О. П., Тридід О. М. та ін. Місцеві фінанси: підручник /за ред. О. Б. Жихор, О. П. Кириленко; Ун-т банк. справи Нац. банку України. К.: УБС НБУ, 2015. 579 с.
19. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII. Url: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>
20. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р., № 280/97-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>
21. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1 квітня 2014 р. № 333-р. Url: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
22. Кириленко О.П., Квасовський О.Р., Лучка А.В. Місцеві фінанси: підруч. К. Знання. 2006. 677 с.

23. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України: навч. посіб. К. Знання. КОО. 1999. 487 с.
24. Легкоступ І.І. Теоретичні та практичні аспекти видатків місцевих бюджетів України в сучасних умовах. Економіка. Фінанси. Право. 2010. № 2. С. 22-26.
25. Лінтур І. В. Можливості оптимізації формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації. Url: <http://global-national.in.ua/archive/4-2015/181.pdf>
26. Луніна І. І. Місцеві бюджети України: пошук нових підходів до проведення реформ. Економіка України. 2015. № 3. С. 31–40.
27. Місцеві фінанси: навч. посіб. / М. О. Євдокімова; ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Харків, 2014. 343 с.
28. Місцеві бюджети в умовах війни: регіональний вимір та джерела наповнення. URL:<https://od.org.ua/uk/miszevi-budgeti-v-umovah-vijni>
29. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/>
30. Набатова Ю. О., Ус Т. В. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів. Url:http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_5_68
31. Наказ Міністерства Фінансів України від 14 січня 2011 року N 11 Про бюджетну класифікацію зі змінами та доповненнями від 23 грудня 2023 року <https://ips.ligazakon.net/document/MF11003?an=3113>
32. Наконечний В. В. Основні світові моделі місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 1.С. 283–289. Url: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2014_1_42
33. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 35/2022.
34. Онищук І. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 8 місяців 2022 року/ ШведськоУкраїнський Проект «Підтримка децентралізації в Україні», SALAR International.

35. Пасічник Ю. В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні: монографія / Ю. В. Пасічник. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток ЛТД». 2005. 642 с. 5

36. Патицька Х. О. Фінансова децентралізація як основа формування самодостатніх територіальних громад. Ефективна економіка. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. 2015. № 10. Url: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4412>

37. Переїхали понад 200 підприємств. Як український бізнес релокували на Львівщину. URL:<https://suspilne.media/286939-pereihali-ponad-200-pidpriemstv-ak-ukrainskij-biznesrelokuvali-na-lvivsinu/>

38. Питання запровадження та забезпечення здійснення заходів правового режиму воєнного стану в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2022р. №181-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/181-2022-%D1%80#Text>

39. Пігуль Н. Г., Люта О. В. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 9. 2016. Url:<http://global-national.in.ua/archive/9-2016/140.pdf>

40. Піхоцька О.М., Ющик Ю.В. Аналіз виконання бюджетів в період воєнного стану, Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 35/2022. <https://zenodo.org/record/7486095>

41. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. Url: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>

42. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142-р. Url: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249797370>

43. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2021р. №590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text>

44. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2010 року № 1132 „Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів” (зі змінами)

45. Розпорядження КМУ №181-р від 24.02.2022р «Питання запровадження та забезпечення здійснення заходів правового режиму воєнного стану в Україні», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/181-2022-%D1%80#Text>

46. Тарасенко Т. Проблема децентралізації в реформуванні місцевого самоврядування в Україні. Державне управління місцевого самоврядування. 2014. № 2 (21). С. 277–286.

47. Тарнай В. А., Карелін С. І., Корнилюк С. В. Кращі практики бюджетної прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування. К.: Центр політичних студій та аналітики, 2015. 64 с.

48. Титар А. О. Зарубіжний досвід планування та прогнозування доходів місцевих бюджетів. Управління розвитком. 2013. № 16 (156). С. 14–16.

49. Ткачук А. Ф. Латвія: довга дорога реформ. Робочі записки. К.: Легальний статус, 2015. 56 с.

50. Трещов М. М., Мунько А. Ю. Місцеві фінанси та місцеві бюджети: точки дотику та відмінності понять. Ефективність державного управління: зб. наук. пр. 2015. Вип. 42. С. 187.

51. Фіскальне вирівнювання: ключ до децентралізованих державних фінансів», у Фіскальному федералізмі 2014: Змусити децентралізацію працювати, видавництво ОЕСР, Париж, <https://dx.doi.org/10.1787/9789264204577-7>

52. Фінансова допомога від міжнародних партнерів: скільки Україна отримала на 1 жовтня. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/10/6/692303/>

53. Що з державними фінансами та чи вистачить Україні грошей. Роз'яснення. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/04/5/685230/>
54. Як провели реформу адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування у Латвії. Url: <http://www.csi.org.ua/?p=4802>
55. Яценко Ю. О. Окремі аспекти впровадження програмно-цільового методу у бюджетний процес на рівні місцевих бюджетів. Фінанси України. 2013. № 7.С. 44–77.
56. Яценко Ю. О. Світовий досвід основ організації фінансового вирівнювання: уроки для України. Економіка України. 2011. № 6. С. 66–77. с. 70.
57. Юрій С. І. Казначейська система: підручник / В. І. Стоян, О. С. Даневич. 2-ге вид., змін. і доп. К. Тернопіль. Карт-Бланш, 2006. 818 с.
58. Юрій С.І., Федосов В.М. Фінанси: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. 2-ге вид., переробл. і доповн. К. Знання. 2012. 687 с.
59. Evaluating fiscal equalisation: Finding the right balance <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/55fbb497-en/index.html?itemId=/content/component/55fbb497-en#endnotea2z2https://decentralization.ua/news/14654>
60. SOSE (2018), The Case of Italian Municipalities (an example of a fiscal equalisation system), https://www.opencivitas.it/sites/default/files/Allegati/Presentation%20Lithuania_II.pdf.
61. <https://decentralization.ua/news/14654> Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану.

ВІДГУК

на магістерську роботу

Балабана Олега Руслановича

на тему:

«Система видатків місцевих бюджетів на прикладі бюджету Закарпатської області»

Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Фінансова децентралізація внесла суттєві корективи в процеси розвитку територій України, створивши умови для розширення фіскального простору та повноважень місцевого самоврядування, досягнення фінансової самостійності та стійкості місцевих бюджетів, прозорості та ефективності використання їх коштів, орієнтуючись на потреби кожного суспільства окремо, що прямо пропорційно вплинуло на зростання та підвищення рівня життя та чисельності населення регіонів.

Дослідження особливостей розвитку територій України під час фінансової децентралізації показали, що в процесі впровадження реформи українські територіальні громади зіткнулися зі значними фінансовими, матеріально-технічними, гуманітарними та адміністративними проблемами. Більшість із них має довгостроковий характер, що негативно впливає на повноцінне впровадження децентралізації на місцях та багато років є бар'єром для ефективного соціально-економічного розвитку регіонів.

На основі проведеного моніторингу літературних та наукових джерел, автором досліджено систему видатків місцевих бюджетів. Визначено методи планування видаткової частини місцевих бюджетів та вивчено зарубіжний довід фінансування видатків місцевих бюджетів.

У аналітичній частині проведено аналіз видатків місцевих бюджетів за 2020-2022 роки, аналіз видатків місцевих бюджетів на прикладі Закарпатської області у 2021-2023 роках та здійснено аналіз міжбюджетних трансфертів Закарпатської області.

У третьому розділі роботи визначено проблеми фінансування видатків місцевих бюджетів та охарактеризовані пропозиції щодо вирішення проблем фінансування місцевих видатків.

У процесі виконання роботи Балабан Олег проявив вміння виконувати поставлені завдання, працював ритмічно, всі зауваження керівника враховував.

Загалом, магістерська робота є завершеною, її структура та оформлення відповідає встановленим вимогам, що дає підстави для рекомендації до захисту перед Екзаменаційною комісією з оцінкою «відмінно».

Керівник магістерської роботи, к.е.н., доц



Н. Ф. Розумович

РЕЦЕНЗІЯ

на наукову роботу

на здобуття освітнього кваліфікаційного рівня «магістр»

студента факультету суспільних та прикладних наук

кафедри управління та адміністрування

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Балабана Олега Руслановича

на тему:

«Система видатків місцевих бюджетів на прикладі бюджету

Закарпатської області»

Наукова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У роботі обґрунтовано актуальність теми дослідження та визначено стан її наукової розробки.

Однією з важливих складових вітчизняної бюджетної системи є місцеві бюджети. Вони мають значний вплив на вирішення загальнодержавних завдань економічного та соціального характеру, серед яких: фінансування галузей соціально-культурної сфери, промисловості, енергетики, агропромислового комплексу, розвитку інфраструктури, а також сфер навколишнього природного середовища, охорони здоров'я, освіти та соціального захисту. Повномасштабне російське вторгнення стало глобальним викликом для України та негативно вплинуло на всі соціально-економічні процеси та суспільство загалом. Через військову агресію російської федерації в місцевого самоврядування виникла проблема із недоотримання планових надходжень до бюджетів територіальних громад, руйнуванням інфраструктури (у т.ч. об'єктів критичної інфраструктури), внутрішньою міграцією, релокацією, колабораціонізмом та ін. викликами що стало загрозою для ефективного виконання повноважень.

Для досягнення економічної стійкості країни необхідно забезпечувати належне та безперервне фінансування місцевих програм навіть в такий непередбачуваний період. Ця ситуація обумовлює актуальність дослідження процесу виконання місцевих бюджетів в умовах воєнного стану.

Зміст та оформлення кваліфікаційної роботи повністю відповідає встановленим методичним вимогам.

Робота написана грамотно, тему повністю розкрито, студентом наведені висновки та рекомендації зроблені самостійно, які характеризують наукову новизну, теоретичну та практичну значущість. Вони належним чином обґрунтовані за рахунок використання широкого спектру методів та прийомів дослідження і значною кількістю фактичних даних.

Отже, поставлені завдання і мету дослідження досягнуто, а положення наукової новизни сформульовано коректно.

Наукова робота студента Балабана Олега Руслановича виконана на високому рівні і рекомендується до захисту.

Рецензент:



Олег Русланович Балабан
(посада, місце роботи, науковий ступінь, вчене звання)

Закарпатська область

(прізвище, ім'я, по батькові)

П. Кавар

« 05 » лютого

2024 р.



метадані

Заголовок

СИСТЕМА ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ПРИКЛАДІ БЮДЖЕТУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор

Науковий керівник / Експерт

Балабан О.

кандидат економічних наук Наталія Розумович

підрозділ

King Danylo University

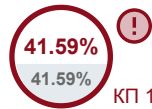
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		13
Інтервали		0
Мікропробіли		10
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		289

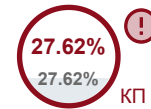
Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.



25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2



17711

Кількість слів

137372

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Tema-3-UFRT.docx	279	1.58 %
2	https://smekni.com/a/236737-14/fnansov-resursi-mstsevogo-samovryaduvannya-14/	222	1.25 %
3	https://works.doklad.ru/view/JF3rC8geQlg/3.html	167	0.94 %
4	https://smekni.com/a/236737-14/fnansov-resursi-mstsevogo-samovryaduvannya-14/	145	0.82 %
5	https://nzlubb.org.ua/index.php/journal/article/download/659/603/	129	0.73 %
6	https://oblikbudget.com.ua/article/129-mstsev-byudjeti-2021-yak-dohodi-y-vidatki	127	0.72 %
7	https://zakon.rada.gov.ua/go/613-2022-%D0%BE	117	0.66 %

8	https://oblikbudget.com.ua/article/129-mstsev-byudjeti-2021-yak-dohodi-y-vidatki	114	0.64 %
9	https://protocol.ua/ua/pro_zatverdgeniya_poryadku_vikonannya_povnovagen_dergavnoyu_k_oznacheyskoyu_slugboyu_v_osoblivomu_rejimi_v_umovah_voennogo_stanu/	112	0.63 %
10	http://www.refsua.com/referat-981-2.html	109	0.62 %

з бази даних RefBooks (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з домашньої бази даних (0.33 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ 1/15/2024 King Danylo University (King Danylo University)	47 (3)	0.27 %
2	Прибуток як джерело фінансування підприємств 1/19/2024 King Danylo University (King Danylo University)	12 (2)	0.07 %

з програми обміну базами даних (0.85 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН ПРИ ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ 5/25/2023 Yaroslav Mudryi National Law University (YMNLU) (NIAP_NLU)	24 (4)	0.14 %
2	ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД 12/19/2023 Uzhhorod National University (Department)	17 (2)	0.10 %
3	SUMDU/out2018/Barabash_local_budgets.pdf 7/22/2019 Sumy State University (SUMDU)	15 (2)	0.08 %
4	Бюджетна децентралізація як чинник формування фінансової самодостатності територіальних громад в Україні 1/23/2024 National Forestry University of Ukraine (ЦДН НЛТУ України)	12 (2)	0.07 %
5	Щербонос Едуард Вікторович.doc 6/25/2020 Odessa National Polytechnic University (ІБЕІТ, каф. менеджменту)	12 (2)	0.07 %
6	Шляхи підвищення економічної ефективності функціонування туристичних підприємств Львівської області 9/14/2022 Lviv State University of Physical Culture (LSUPC)	12 (2)	0.07 %
7	Облік і аналіз фінансових результатів Львівського комунального підприємства шляхово-ремонтне підприємство Галицького району (ЛКП «ШРП Галицького району») 1/8/2024 National Forestry University of Ukraine (ЦДН НЛТУ України)	11 (2)	0.06 %

8	Курсова робота на тему ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 1/9/2024 Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University (Циклова комісія економіко-математичних дисциплін і менеджменту)	7 (1)	0.04 %
9	ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ 12/14/2023 Odessa National Polytechnic University (ІПСУ, Каф. публ. управл. та регіоналістики)	7 (1)	0.04 %
10	ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (на прикладі діяльності Солоницівської селищної ради Харківської області) 12/7/2022 V. N. Karazin Kharkiv National University (KKNU) (ННІ Інститут державного управління)	7 (1)	0.04 %
11	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ В УКРАЇНІ 12/20/2023 Yaroslav Mudryi National Law University (YMNLU) (NIAP_NLU)	7 (1)	0.04 %
12	ЕКФ_МАГ_2023-2024_1сем_Югач О..docx 12/9/2023 The Ivan Franko National University (Економічний факультет)	5 (1)	0.03 %
13	2023_KR_CHINCHIN_NNIEUA_ZFIN-22m.pdf 12/6/2023 Mykhailo Tuhun-Baranovskiy Donetsk National University of Economics and Trade (Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovskiy)	5 (1)	0.03 %
14	Формування доходів місцевих бюджетів та резерви їх збільшення.docx 11/25/2021 Sumy National Agrarian University (SNAU)	5 (1)	0.03 %
15	Формування доходів місцевих бюджетів та резерви їх збільшення 12/18/2023 National University Chernihiv Politechnika (NUCP) 2 (Інформаційний центр запобігання та виявлення плагіату)	5 (1)	0.03 %

з Інтернету (40.40 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://protocol.ua/ua/pro_zatverdennya_poryadku_vikonannya_povnovagen_dergav_noyu_kaznacheyskoyu_slugboyu_v_osoblivomu_regimi_v_umovah_voennogo_stanu/	704 (23)	3.97 %
2	https://smekni.com/a/236737-14/fnansov-resursi-mstsevogo-samovryaduvannya-14/	436 (4)	2.46 %
3	https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/download/659/603/	427 (17)	2.41 %
4	http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/3960/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%94%D0%B2%D0%B0%20%D0%86.%D0%86.%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8%20%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%96%D0%B2%20%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%85%20%D0%B1%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82%D1%96%D0%B2.pdf	328 (18)	1.85 %
5	https://zakon.rada.gov.ua/go/613-2022-%D0%BF	314 (6)	1.77 %
6	http://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Tema-3-UFRT.docx	284 (2)	1.60 %

7	https://www.myuniversity.ru/%D0%9D%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8/%D0%97%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%B2%D0%B4_%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BC%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%85_%D0%B1%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82%D0%B2_%D1%82%D0%B0/142971_2118285_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B01.html	284 (10)	1.60 %
8	https://oblikbudget.com.ua/article/129-mstsev-byudjeti-2021-yak-dohodi-y-vidatki	261 (3)	1.47 %
9	https://decentralization.gov.ua/news/16105	217 (10)	1.23 %
10	https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/finance/230309_dov_vmb_2022.pdf	213 (7)	1.20 %
11	https://association.kharkov.ua/aktyalne/novyny/1555-osoblyvosti-biudzhethnoh-protsesu-v-umovakh-voiennoho-stanu	197 (12)	1.11 %
12	http://alive-inter.net/ukr/referat-43034mzupt?download	178 (4)	1.01 %
13	https://works.doklad.ru/view/JF3rC8geQlg/3.html	167 (1)	0.94 %
14	https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/321.pdf	165 (5)	0.93 %
15	https://ronl.org/referaty/finansovye-nauki/224628/	157 (3)	0.89 %
16	https://docs.dtki.ua/download/pdf/1023.3485.35	151 (15)	0.85 %
17	http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/74/1/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D1%96%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8.%20%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf	134 (8)	0.76 %
18	https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/114076	120 (2)	0.68 %
19	http://www.refsu.com/referat-981-2.html	109 (1)	0.62 %
20	https://euosolidarity.org/wp-content/uploads/2021/02/prezentacziya-byudzhet-terytorialnoyi-gromady.pdf	108 (9)	0.61 %
21	https://khersonrda.gov.ua/2022/04/20/osoblyvosti-byudzhetnogo-protsesu-v-umovah-voyennogo-stanu-2/	102 (2)	0.58 %
22	https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/viyskoviy-stan/pro-zatverdzhennya-poryadku-vikonannya-povnovazhen-derzhavnoyu/	97 (8)	0.55 %
23	http://www.refsu.com/referat-981-1.html	93 (2)	0.53 %
24	https://infobox.prozorro.org/articles/postanova-590-pro-zatverdzhennya-poryadku-vikonannya-povnovazhen-derzhavnoyu-kaznacheyskoyu-sluzhboyu-v-osoblivomu-rezhimi-v-umovah-voyennogo-stanu	87 (2)	0.49 %
25	http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/diplomna-robota-magistra-Stashuka-Jaroslava-Olegovicha.pdf	85 (3)	0.48 %
26	http://hteil.kh.ua:8080/bitstream/123456789/187/1/%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D0%BC%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf	85 (7)	0.48 %
27	https://studopedia.org/4-168924.html	84 (1)	0.47 %
28	https://i.factor.ua/ukr/law-52/section-285/article-11757/	82 (2)	0.46 %
29	http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11008/3/089-09A.pdf	74 (4)	0.42 %

30	https://docplayer.net/64670343-Planuvannya-ta-upravlinnya-finansovimi-resursami-teritorialnoyi-gromadi-navchalniy-posibnik-dlya-posadovih-osib-miscevogo-samovryaduvannya.html	68 (5)	0.38 %
31	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/52213/6/Kozenko_Zarubizhnyi_dosvi_d.pdf	66 (3)	0.37 %
32	https://zakon.rada.gov.ua/go/590-2021-%D0%BF	63 (6)	0.36 %
33	https://thelib.info/pedagogika/644726-etapi-procesu-vikonannya-miscevih-bjudzhetiv-za-vidatkami/	60 (3)	0.34 %
34	https://i.factor.ua/ukr/law-52/section-283/article-24235/	59 (5)	0.33 %
35	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/12250/1/%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%20(2015).pdf	53 (6)	0.30 %
36	https://oda.zht.gov.ua/main/zvit-pro-vykorystannya-byudzhetnyh-kosht/zvity-pro-vykorystannya-byudzhetnyh-koshtiv-u-2023-rotsi/informatsiya-pro-vykonannya-byudzhetu-oblasti-za-sichen-cherven-2023-roku/	53 (4)	0.30 %
37	https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/1073/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3_%D0%B4%D0%BE%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C__1_.pdf	50 (1)	0.28 %
38	https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Economics/programa_soc-econom_rozv_2023.pdf	49 (7)	0.28 %
39	https://urst.com.ua/bku/st-71	48 (3)	0.27 %
40	https://livynetska-gromada.gov.ua/news/1647854292/	44 (2)	0.25 %
41	https://oda.carpathia.gov.ua/storinka/dovidka-pro-stan-vykonannya-miscevyh-byudzhetiv-zakarpatskoyi-oblasti-za-sichen-kviten-2018	42 (3)	0.24 %
42	https://zakon.rada.gov.ua/go/v0793201-17	40 (3)	0.23 %
43	http://legalexpert.in.ua/komkodeks/bku/92-bku/4248-10.html	37 (3)	0.21 %
44	https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/2finlweb.pdf	37 (6)	0.21 %
45	http://studopedia.org/4-181086.html	34 (5)	0.19 %
46	https://www.profiwins.com.ua/uk/legislation/kodeks/3356.html	31 (1)	0.18 %
47	https://budget.uteka.ua/ua/publication/budget-news-45-buxgalterskij-obzor-budget-220-osobnosti-byudzhetnogo-processa-v-usloviyax-voennogo-polozheniya-obnovlyaetsya-6	31 (2)	0.18 %
48	http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/54.pdf	29 (3)	0.16 %
49	http://htei.kh.ua:8080/bitstream/123456789/332/1/%D0%93%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf	27 (4)	0.15 %
50	http://nmetau.edu.ua/file/priklad_1-h_storinok.pdf	26 (2)	0.15 %
51	https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decreeProject/15574755015cd530ad1a861.pdf	25 (1)	0.14 %
52	http://elibrary.donnuet.edu.ua/1201/1/2017_KL_Slobodyanyk_Fin_bac.pdf	25 (1)	0.14 %
53	http://eprints.kname.edu.ua/47216/1/2017%20%D0%BF%D0%B5%D1%87_267%D0%9B.pdf	21 (1)	0.12 %
54	http://profiwins.com.ua/uk/legislation/kodeks/927.html	18 (1)	0.10 %

55	https://document.vobu.ua/doc/9711	17 (1)	0.10 %
56	https://zabuditnafer.blogspot.com/2020/07/2020_36.html	17 (1)	0.10 %
57	http://www.vtei.com.ua/doc/2020/16_06_2020zb.pdf	16 (1)	0.09 %
58	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26069/1/25.PDF	15 (1)	0.08 %
59	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2810/3/%D0%91%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0.pdf	15 (2)	0.08 %
60	http://nkkep.com/wp-content/uploads/2021/11/OO-21-Finansy-12.11.pdf	15 (2)	0.08 %
61	https://association.kharkov.ua/aktyalne/novyny/1512-osoblyvosti-biudzhethoho-protsesu-v-umovakh-voiennoho-stanu-onovliuietsia-2	15 (1)	0.08 %
62	http://www.tsatu.edu.ua/kn/wp-content/uploads/sites/16/23-n-9.01_zavdannja_dp_kn.pdf	15 (1)	0.08 %
63	http://www.myshared.ru/slide/1406730/	15 (1)	0.08 %
64	http://dspace.tneu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/685/1/%D0%9A%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B1%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82%D1%83.pdf	15 (3)	0.08 %
65	https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/dis_polyniuk.pdf	14 (2)	0.08 %
66	http://www.kaffin.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/TEZI-16-18.05.18.pdf	14 (1)	0.08 %
67	https://medzhybizka-gromada.gov.ua/bjudzhet-16-48-07-08-01-2019/	13 (2)	0.07 %
68	https://lektii.com/1-36277.html	12 (1)	0.07 %
69	http://5fan.ru/wievjob.php?id=38364	12 (1)	0.07 %
70	http://vpu17.dp.ua/navchalna-robota/navchalno-metodichne-ta-informatsiyne-zabezpechennya/071-oblik-i-opodatkovannya/finansi/%D0%A4%D0%86%D0%9D%D0%90%D0%9D%D0%A1%D0%98%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97.pdf	12 (1)	0.07 %
71	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/26480/1/%D0%94%D0%95%D0%9C%E2%80%99%D0%AF%D0%9D%D0%98%D0%A8%D0%98%D0%9D.pdf	12 (1)	0.07 %
72	http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/36958/1/Book_2015_Shevchuk_Biudzheta_systema.pdf	11 (2)	0.06 %
73	https://khoda.gov.ua/image/catalog/files/archive/Zapisk01_09_16.doc	11 (2)	0.06 %
74	http://www.e-reading.mobi/chapter.php/1002290/65/Byudzhetnij_Kodeks_Ukraini.html	11 (1)	0.06 %
75	http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102456.html	10 (2)	0.06 %
76	http://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.04/2015/Naboka-dis.pdf	10 (1)	0.06 %
77	https://economic-bulletin.com/index.php/journal/issue/download/7/evu.34.1	9 (1)	0.05 %

78	https://itf.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/%D0%91%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BA-%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%BD%D1%83-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%83-%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%80%D0%B0_208.doc	8 (1)	0.05 %
79	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/12268/1/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D1%96%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8.pdf	8 (1)	0.05 %
80	https://ua-referat.com/%D0%A4%D1%83%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B4%D1%96%D0%BB%D1%83	7 (1)	0.04 %
81	http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2380/3/%D0%A0%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%96%D0%B2%20%3A%20%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%2C%20%D0%BF%D1%80%D1%96%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%B8%2C%20%D0%BC%D0%B5%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC%D0%B8%20.pdf	6 (1)	0.03 %
82	https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/1154/%D0%92%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%B8.pdf	6 (1)	0.03 %
83	https://zakon.help/law/2456-VI/	6 (1)	0.03 %
84	https://studopedia.info/ukr/1-1371.html	5 (1)	0.03 %
85	http://ird.gov.ua/irdp/p20110303a.pdf	5 (1)	0.03 %
86	https://studopedia.su/16_185843_koshorisne-planuvannya-vidatkiv-ustanov-yaki-utrimuyutsya-z-mistsevih-byudzhetiv.html	5 (1)	0.03 %
87	http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/1546/1/Romenska%20.doc	5 (1)	0.03 %
88	https://document.vobu.ua/doc/15173	5 (1)	0.03 %
89	https://knowledge.allbest.ru/finance/3c0a65625b3ad69b4d53b88421306c36_0.html	5 (1)	0.03 %

Список принятых фрагментів (немає принятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-------	---------------------------------------